

A legkiválóbb cikkek LAJSTRONA.
 Doborzámok bőr-, bronz-, fa-, porcellán-, kristályból stb.
 Necessairek kézi - munkákra, uti- és kézi-táskák.
 Pénz-, levél- s szivartárczák.
ALBUMOK
 legnagyobb választékban és bámulandó olcsó áron.
 Ekszer-árak, a valódiakhoz tökéletesen hasonló.
 Színházi láteszők és legyezők.
 Fényűzési
butor-darabok,
 virág-asztalok, ámpolnák, órák, állványok, szobrok stb.
Kandalló-körzetek, kályha-készletek, fa- s szénkosarak.
 Legjobb nemű
thea és jamajka-rumok.
 Mindentéle
thea-készletek.
Vadász-, lovagló- és utazási-szerkezetek.
 Utitakarók, s táblatok, esernyők, gummi s vízmentes posztócipők.
Dohányzó-készletek
 legkülönbözőbb s legizleltesb választékban.

KERTÉSZ TÓDOR

a banképület sarkán, a Dorottya-utczában,
 a „Magyar király” című szálloda átellenében,
 a nagyérdemű közönségnek háláját nyilvánítván még eddig zsenge üzlete iránt tanusított szives pártolásáért, bátorodik a téli, kiválólag pedig a

karácsoni idény

alkalmával,
 üzletének folyvást gyarapodó sokoldalúságára utalva, mi által képesítettik a legkülönbözőbb igényeket kielégíteni, minthogy szükségleteit
Angol- és Franciaországból
 és általában külföldről még kedvezőbb körülmények közt fedezte, s így azon előnyt vitva ki magának, már **egy forinttól**
 fölfelé díszes új tárgyakat legnagyobb választékban nyújthatni.
 Minden egyes cikkben a lehető legolcsóbbra szabott ár látható, mi által a t. közönség minden tülkövetelés elől óva van. 427 (2-2)

A legkiválóbb cikkek LAJSTRONA.
 Gyermek-játékszerek rendkívüli mennyiségű, új és ajánlatos tárgyakban.
Társasjátékok.
 Föld- és éggömbök, metronomok, rajz-szerek.
 Borotvák, zsebkések, ollók.
 Fej-, ruha-, fog- és köröm-
KEFEK.
 Fésűk, teknős-békahéj, elefántcsont-, kautschuk- és bivalyszarvból.
Madár-kalitikák.
 Angol és francia
ILLATSZEREK,
 valamint más kedvelt minőségűekben.
 Legfinomabb
mosdó-szívacskok.
Gazdasági cikkek
 és batorzati kiegészítőszelgáló tárgyak, u. m.:
 mérések- s petroleum-lámpák, asztali- s csemegésztési készletek, kanalak, tálcák, csukorszelemlenek, girandolok, gyertyatartók, vasalók, mozsarak, kávéőrök, esernyő állványok és számtalan más tárgyak.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelentek, s általa minden hiteles könyvtárnál, Pesten: **Harlehen C. A.-nál,** Budán: **Nagel és Wischan-nál** kaphatók:

VALÓ KÖLTÖTT.

Novellák és vazlatok gyűjteménye. Irtá
JOSIKA JULIA.
 Három kötet.
 Fűzve 3 forint ausztriai értékben.

Ugyanazon szerzőnőtől megjelentek:
ÉVA.
 Regény.
 Két kötet Fűzve 2 forint austr. érték. 4497(1-3)

CSALÁDÉLET.

Regény két kötetben.
 Borítékba fűzve 2 ft. 40 kr. a. é.

A 270 (6-6)

ROB-LAFFICTEUR

(Francia- s Oroszországban és Ausztriában egyedül elismert) tulajdonságairól kellő felvilágosítást nyújt a minden könyvtárnál és ügynököknél kapható ily című röpirat: „Brochure über die vegetabilische Heilmethode des Dr. Boyveas-Lafficteur.”
 E röpirat szerint a minden országok legelső orvosai által ajánlott ROB, töményített növényi szörp, az izérsé nézve igen kellemes s könnyen bevehető szer. Számos körhízlásban és jótékonytárgyban használatban van az. A szörpökörből készült hashajtó szörpöt a szörpökörből készült messze felülmúlja, s egyzersmind helyettesíti a halmájolajat (Lebertran), az anti-scorbuticus szörpöt, valamint a hamiblagot is (Jod-Kalium).
 E vértisztító növényi szörp csak akkor valódi, ha ezen állással van ellátva: „Girandean de St Gervais.” Alaposan és rövid idő alatt minden egyéb merkurialis anyagok használata nélkül, gyógyít újabb és élévült ragyos nyavalyákat. A Rob-Lafficteur a királyi gyógyászati társulat s egy királyi rendelvény által 1850-ben Belumban elismertett. Ujjabb időben a Ro eladhatási és hirdetői joga még az egész orosz birodalomban is engedélyeztetett.

Függönyök nevei:
Augsburgban Kiesling J. **Baden-Badenben** Stehl **Bécsben** Fritz testvérek, Wilhelm Ferenc és társa, Moll, Steinhäuser, Ö Felsőgyógyászok. **Berlinben** Grunzig és Ldwig illatszerek. **Bremában** Stoffrege, Hoffschläger utód. **Brodiban** Franzos. **ukrestben** Steege, König. **Drezdában** Somon gyögytára. **Magjai Frankfurtban** Frischen J. M. **Hannoverban** Jas. **Gotthelmann**. **Krakóban** Molezdinski. **Lipszén** Tschner M. **Lublón** Wareski. **Mánsán** Galeto D. **Schleppé**. **Moszkvában** Grosswaldt fűszerész. **Odessában** Koehl. **Pesten** Török József főügynök. **Vágr. Prágában** Proskowetz József. **Sz. Étervárott** nagyban eladás a gyógy-szerkezetraktárban. **Varsóban** Sokolowski. **Mr-owski**, Gallé fűszerészek.
 A központi raktár létezik Párisban, dr Girandean de St. Gervais-nél, rue Ruer, nro. 12. — Hamisítások ellen óvást tétik. Minden előforduló esetben a szék elkerendő, melylyel a dugasz borítva, és melyen az aláírás: Girandean St. Ger is található.

Szalmakalap-varrás

átal leányoknak jutányos kereset nyújtatik.
 Jelentkezhetni Pesten, a váci-utca 8-ik sz. alatti gyár-raktárban. (Tanulási idő 6-8 hét.) 430(2-4)

FREUDENTHAL A.

viz- és gázkatok telepze Bécshen.

Praterstrasse 42-ik szám. Gyár: Körnergasse 2-ik szám.

VIZVEZETÉKEK,

ólom-, kovácsolt s öntött vasból, nyilvános, magán- és gyárépületekhez stb

Nyomó-, emelő- és szivattyu-művek,

ember- és gőzerő-hajtóművel.

Csaphordítók, kiöntő-medencék, vízzörök, árnyekszékék és pisilők, bidetek, mosdóasztalok, fürdő-készletek, ömlények stb.

gáz- és gőz-, meleg- és forróviz-fűtők.

435 (1-3)

Mar folyó évi december 23-án

államnyeremény-sorshuzás

mely összesen 14,811 nyereményt tartalmaz,
 100,000, 50,000, 30,000, 25,000, 20,000, 15,000, 12,000, 10,000 stb. forint főnyereménnyel.

Habár a befizetések ausztriai bankjegyekben eszközölhetők is, a nyeremények alulírott által mégis egyleti kész ézüstpénzben fizetettek ki.
 Egy egész eredeti sorsjegy ára 10 ft. — fél sorsjegy ára 5 ft. — negyed sorsjegy ára 3 ft. a. é.

A megrendelések pontosan, gyorsan s titoktartás mellett teljesítettek, s a hivatalos sorshuzási lajstromok ingyen és bérmentesítve küldetnek meg.
 418 (4-5)
Hensler Károly által m. Frankfurtban.
 A csász. kir. ausztriai államokra nézve a középponti fő-eladási helyiség ugyanott.

Előfizetési fölhívás

EGÉSZSÉGI TANÁCSADÓ

című,
 újévre megjelenő közhasznú folyóiratra,
 mely az ember és házi-állatainak ép fenntartását és szükségben házi-szerekkel való gyógyítását ismerteti.

Megjelenik e lap nagy-nyolczadrét-iven, havonként kétszer, minden hó 1-én és 15-én.
 Előfizetési ára egész évre 4 ft., — félévre 2 ft., — évnegyedre 1 ft.
 Előfizetni lehet vidéken minden cs. k. postahivatal után, Pesten a szerkesztői szálláson (váci-utca 18. sz.). Szerkesztő-tulajdonos
Pete Zsigmond,
 orvostudor.
 426 (2-3)

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatja **Landerer és Heckenast,** egyetem-utca 4. sz. alatt Pesten, 1863.

51-ik szám. Tizedik évi folyam.
 Pest, december 20-án 1863.
 Előfizetési föltételek 1863-dik évre:
 a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
 Csapan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. Csapan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.
 Hirdetési díjak: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszer használt petty sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdeteméket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppik Alajos. — és Pesten: a Kertész-gazdasági ügynökség is, József-ter, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 ujkr.

Régi magyarok régi arczképei.

XIII. Spacay Márton, komáromi alkaptány 1646.

Poszonyvármegye szélén fekszik Spácza helység, melyet már a XIII. század végén Comes Geth de Spácza birt, ki törzse lön a tizenkét, vagy több nemzedékre terjedt régi Spácza nemzetségnek. Gethnek dédunokái: Spácza János, Miklós, Gáspár és Boldizsár két századdal utóbb, Hunyadi Mátyás király alatt az ősi Spácza, ugy szintén poszonymegyei alsó- és felső-korompai birtokra, melyeket egykor sárosfalvi, másképp lednezi Nehéz Péter és György birtak, 1489-ben új királyi adománylevelet szereztek, és a mellett magukat ünnepelesen be is iktattatták. Innen lett a Spáczaak Korompai előnéve.

SPÁCZAY MÁRTON.

elég terebélyesen virágzott a Spáczaak családja, midőn egyik ágról Spácza Péter 1620-ban Léva vára kapitánya volt. Ugyanekkor a másik oldal-ágról Ferencnek fia Spácza Márton költött kardot, hogy azzal családja régi fájára új fényt áraszson. Fiatal koráról, harci tetteiről kevés adatunk van. Az akkori harcos idők kardcsöréje között alig ért reá a magyar Clio minden egyes szereplő vitézségét, vagy hősi halálát följegyezni; — csak a mi anyagiab érdekű volt, a mi birtokviszonyt illetett, azt iparkodtak megtartani a családi szerények, meg az erre szánt hiteles helyü konventek. És csak is nagyobbára ezekre vonatkozó adatokat mutathatnak fel családaink leveles tárai. Innen tudjuk, hogy Spaczay Márton 1634-ben oldalrokonával, Spaczay Pállal A. és F. Korompa és Spácza helységbeli birtokaira nézve atyafiságos szerződést kötött; a következő 1635. évben pedig — a miben különben csak hasonlóan gondtalanul költelező atyja nyomait követé, — F. Korompán az alsóriszben fekvő birtokrészt 300 forintért zálogosította el Horváth Mátyásnak. Spaczay Márton mint katona, a császári hadsereg részéről harcolt a Bethlen és még inkább a Rákóczy Györgyfele hadi mozgalmakban. Hosszas szolgálata, személyes hadi érdemei és kitartó hűsége által fokonzint elöléptetéssel végre törzstisztí rangot vívott ki magának; de ekkor már egyszeres mind elérte azon kort is, mely az ide s tova táborozás folytonos kényelmetlenségei után egy nyugalmas, helyhez kötötthez állomásra óhajta kiérdemelt baberát élvezni. Ily menedéknek lehete tartani a várkapitányban már a komáromi várban alkaptányi állomáson találjuk.

A híres komáromi vár, — mely Béla király Névtelen jegyzője szerint, a honfoglalás korában Alap-Tolma, Ketel fia által építtetett, — hadműtani szempontból a Duna mentében mindig nevezetes pont volt. Még inkább azzá vált az a török időkben, midőn az ország fővára, Buda is, az ozmán iga alatt nyögött. Parancsnokaiul jeles, kipróbált hazafiak választattak. És közülök nem egy történelmi híru nevezetes név tűnt fel, milyen volt többi közt 1594-ben a győri hős, Pálffy Miklós is, és családának második megalapítója. Azonban a XVI. század óta, a belharckoz és bizalmatlanság ama gyászos korában sajnos tapasztalák az ország rendei, hogy a fő-haditanács ez állomásra is a haza érdekétől idegen kegyenceit méltatá. E visszaélések ellen kelt az 1608. évi országgyűlés 11-dik törvénycikke, mely azt rendelé, hogy a komáromi várkapitány-ságra magyar ember neveztesék. De a törvény is csak papírosan maradt. Ezen év után is ott találjuk a komáromi vár főkapitányságban az idegen Reiffenberg János Theodorikot, kivel a hozott törvény ellenére még azon kedvezés is történt, hogy 1615-ben a vár uradalmához tartozó összes birtok neki 17,000 ft. 60 krban zálogos adomány címen kezére adatott. Utána Kollonics Ernő lépett főkapitányságra, kinek elegendő pénze az érdeklett birtok átváltásához nem levén, az összes birtokot Eszterházy Miklós nádor váltotta ugyan magához, de egy részét ingylen Kollonicsnak engedé; egy másik hét faluból álló rész pedig 17,000 ftért Zichy Pálnak jutott.

Kollonics után gróf Puchheim János Kristóf lett Komárom várparancsnoka, ki az Eszterházy által átengedett birtokrész szintén birtokába vette, sőt azon követelés

Mesék a kandallónál.

mellett, mely szerint a vár erősítésére 37,118 frot költött volna, ezen részre III. Ferdinánd királytól zálogos adomány eszközlöt ki; azonfelül pedig a Zichyeknél volt részt is 17,000 fiban megkapta. Utóda a főkapitányságban gróf Puchheim Adolf lön, ki némely rész kivételével 1659-ben a komáromi vár birtokait Zichy Istvánnak 57,518 fiban zálogul átengedte.

A főkapitányok illetén sora és kinevezési gyakorlata által korán belátták az ország rendei, hogy e fontos állomásnak magyar ember általi betöltése iránt hozott törvénycikkely sikeretlen maradt, és hogy azon a könnyű móddal eszközölt honfiusítási adományozás által örökös részt vágnak. Ez okból még Kollonics főkapitánysága korában az 1618. évi országgyűlésen a 7-dik törvénycikkben azon törvényt alkották, hogy az alkapitányságra mindig született magyar neveztessek. E törvény annál is inkább célszerűnek, sőt szükségesnek látszott, mert a főkapitányok zsarolásai ellen a nép részéről sürűn érték egymást a panaszkok az országgyűléseken, a mint ezekről az 1618-tól 1635-ig ismételve alkotott törvények kétségtelen bizonyoságot szolgáltatnak. Az országának az alkapitányságra vonatkozó törvénycikke aztán könnyebben is teljesülésbe ment. Így látjuk a komáromi vár alkapitányságában 1627-ben Szarvaskendi Sibrik Pált, vas megyei magyar nemes nemzetség ivadékát, így lön, hogy a többit elhallgassuk, azzá, kit képünk ábrázol: Spácay Márton is, a tisztos szakállu agg vitéz, kinek jelszava ama közmondás volt: „Quisque fortunae suae faber“ (kiki a maga szerencsésjének kovácsa.) N. I.

Karácsonra.

„En vagyok a világnak ama világhossza.“ Ján. 8. 12.

Sötétség ül egész világon: Rögös uton, félelem árnyon, Rémek üzven, bolyong az ember; Megállni fél, szaladni nem mer...

Bálványok szörnyü alakja, Szomjú lelkét epedni hagyja; Test és lélek nem lel nyugalmat... Sinlik a fű, ha nincsen harmat!

Im, csillag fut le a magasból! Bölcsővő lesz a csendes jázsol, Keggyel mosolyg reá az ég le: „Eljött az idő teljessége!“

Uj napja támad a világnak, Pény és homály birközni szállnak; Az ég csatáz a föld javára, Épül a hit szent, drága vára!

A sötétség, a homály széled, Láncczát törö a lelki élet... „Eljött, kit a szent atyák vártak“ A próféta kit régén láttak...

És a világ világhossza Behat kunyhó- és palotába, S ki elfogadja vezérfényét, Nem ildí a bús semmivélet.

A szeretet kezd testbe járni, Illatoznak a hit virágai: A reményesség sem csalja álom, És egybeforr szépen a három...

A bálványok dülnek halomra, Hajlandóbb a szív nyugalmora, „Elnult az ég“, a hajnal támad; Ember, ved el a bünt, ruhádat!

„Vesd el tettét a sötétségnek“ Elötted égi lángok égnek, „Világhosság öltöztetébe“ Menj az Istenszilőt élébe!

Mely hajnalfényt hozál az éjre, Napot gyujtál homályos égre, Hogy a vak is szemével lásson: Légy üdvözölve, szent karácson! Soós Miklós.

Hol, hol nem, ezüst erdőn tul, aranyerdőn mmen, a vaserdő kellő közepében volt egy kis ház, abban a kis házban lakott a vaserdő kovácsa százesztendő öreganyjával, meg az ö kis leányával. A kovács oly erős ember volt, hogy még az ezüst erdő vitézei félték tőle, hanem azért mégis szerették, mert nem bántott senkit, — hogy is bántott volna, hiszen oly szelid volt, mint a bárány, — minden vasárnap elment az ö öreganyjával a templomba misét hallgatni, ott azután olyan ájtatosan énekel, hogy még a követ is megindította volna.

Mikor az ö kis leánya megnőtt, olyan szép volt, hogy hire még a király udvarába is eljutott, pedig az az aranyerdő kellő közepében állott.

Volt pedig az öreg királynak egy fia, lehetett már valami 24 éves, mikor eszébe jutott a királynak, hogy meg kellene háziasítani. Országot, világot bejártak a király követei, hanem nem találtak olyan szépet, meg gazdagot, mint az öreg király szerette volna, — a hol meg találtak volna, azt a királyfi nem szerette, sokszor is mondta apjának, hogy ö bizony nem házасodik meg. Sokat is busult az öreg király, hogy nem lát unokákat, de mind hiába! az ö fia nem akarta meglátni apja bubánatát.

Egyszer a királyfi kiment sétálni az aranyerdőbe, úgy busult, úgy szomorkodott magában azon, hogy ö nem tud szeretni senkit. Egyszer aztán azt vette észre, hogy itt van la! az aranyerdőnek legeslegvégére jutott, — amott előtte pedig a vaserdő áll. Nem látta ö még azt belül, most hát elhatározta, hogyha török szakad is, bemegy. Jó kard volt az oldalán, azután meg bátor fiu volt, nem egy könnyen ijedt meg a maga árnyékától.

Ment, ment, mendegélt az erdőben, pedig ott olyan homályos volt, hogy alig látott három lépésnyire maga előtt. Édes örömet visszatért volna, ha nem lett volna olyan nagyon kíváncsi. — Egyszer, amint megy, valami fényes csillagot lát maga előtt. A királyfi azt gondolta, hogy most a világ végére ért, s a mélységből sugárzik felé a csillag. Eleinte megdöbbsent, hanem azután közelebb ment hozzá, s akkor vette észre, hogy egy sirhalom előtt áll, melynél egy tűndér szép leány térdepel, — most meg azt hitte, hogy mennyei angyalt lát s csak akkor tért magához bámúlásból, mikor a leány felállott s háza felé indult.

Ki vagy te szép leány? kérdé a királyfi. A leány ránézett azokkal az égő szemekkel, nem ijedt meg tőle, nem látott ö még roszt embert, nem is tudta, hogy miképen kell félni.

Hát nem ismered az én apámat? — kérdé a leány.

Nem ismerek én senkit, csak egyedül téged.

En nem tudom, mit mondasz? — Azt mondom, hogy téged nagyon, de nagyon szeretlek.

A leány gondolkodni kezdett, ő is érezte, hogy nagyon kezd húzódni az ifjuhoz, sőt talán még atyjánál is jobban szereti.

A királyfi ezentul mindennapos lett az erdőben. Beszélt a leánynak sok szépet, aranyerdőről, ezüst gyümölcsökről, vidám énekes madarokról, azután meg a szép hajnalról, — mert a vas erdőben csak déltájban süttött a nap.

A leány édes apja nem tudta, hogy miért vidámabb most a leány, mint máskor, az öreg anyja pedig a fejét csóválta, nem tetszett neki a dolog. Elkezdett puhatólni

a változás oka iránt, hanem épen a leány volt az, ki azt el nem árulta, — akkor aztán rávette fiát az öreg, hogy menjen leskelődni a leány után.

Persze, hogy megtudta, hogy az ö kis leánya szerelmes.

Nosza! neki sem kell több, hazamegy, elmondja édes anyjának, a mit megtudott és tanácsot kért tőle.

Eredj fiam — mondá az öreg asszony — eredj az öreg királyhoz, mondd meg neki, hogy mint áll a dolog, — ha megharagszik, akkor jó, ha nem haragszik, majd megmondom, mit tegyünk.

A kovács elment a királyi palotába, — pedig legszebb ruháját öltötte fel, mégis bekormányta az aranyerdő ágait. Mikor a palotába ért, az öreg király épen fiával nyájaszkodott. A mint a fiu atyjától távozott, a kovácsot beeresztették a nagy terembe, — olyan nagy volt az, hogy három olyan kis ház is befért volna, mint az övé a vaserdőben.

No mi járatan vagy szegény ember! A kovács előadta, hogy mi járatan van. A király eleinte komoly volt, hanem mindig vidámabb lett, utójára még kacagott is.

Menj haza szegény ember! En is olyan voltam fiatal koromban, azután tanuld meg, hogy az én fiam királyfi.

Nagyon elbusult erre a szegény kovács, olyan furcsát érzett az ö vasmelle alatt, mintha szeretné leütni azt az özs öreg embert, hanem nem bántotta, haza ballagott nagy szomoruan s elmondta jó öreg anyjának az egészet.

Menj a sirhoz édes fiam, ha jó a királyfi, mondd meg neki, hogy a te leányod nagyon szegény, de még sem olyan szegény, mint ö gondolja.

A jó kovács azután elment a sirhoz, meghuzta magát egy fa mellett és várta a királyfit. Sokáig, nagyon sokáig kellett várnia, mert elnyomta az álom. Mig ő aludt, azalatt előjött egy körös-bogar, menten olyan lényes lett az erdő, mintha ezer lámpa világította volna meg, — azután előjött a királyfi, de a szép leány sem maradt el.

Jaj szívem szép szerelme! — mondá a királyfi — atyád ma az én öreg atyámmal volt, nem tudom mit beszéltek, hanem atyád nagyon szomoruan távozott, aligha nem mondott valamit az én atyám.

A szép leány nagyon bus lett erre. En Istenem! én Istenem! — mondá kezzeit tördelve — hogy menjek én atyám elébe, mikor ö haragszik rám, haragudhatik is, mert téged jobban szeretlek nála.

Tudod-e mit? — jer atyám palotájába, ott minden jó lesz.

A kovács ot is elvitte a vaserdőbe, leánya sirja mellett ásott neki sirt, de azt már csak vaslevekkel bélelte ki, — maga pedig beállott remetének és kis kunyhójában nagy szomorúságban maig is él, ha meg nem halt.

Reich László.

csokolta nejét, s rábizta az ö jó atyjára, az öreg királyra, avval lóra ült és elvágatott az ország határa felé.

Mikor a fiatal király eltávozott, nosza! az öreg királynak sem kell több, özszehitta az urakat s bevádolta előttük a szép királyt, hogy boszorkány mesterséggel megrontotta, megégette az ö fiát.

Mig itéltek, addig a királyné rab volt, sötét börtönben ült, honnan sehova sem lehetett látni, hej! pedig az ö édes apja de sokszor oda ment a kis ablakhoz, hogy még egyszer lássa leányát s azután megáldja.

Egyszer aztán a kovács is meggondolta magát, bement az öreg királyhoz, kérte igen szépen, hogy adja ki neki a leányát. Ki is adták, — ki is adhatták; mert már akkor halva volt a sok bútól bánattól a szép királyné. — Karjaira vette az édes apja, egy sirt fölötte mint az eső. Oda ásott neki sirt, a hol az ö felesége, — leányának édes anyja fekiált. Kibélelte a sirt arany levelekkel, ezüst virágokkal és úgy fektette bele.

De ekkor ám meglöngögtá, hogy nagyon, de nagyon megboszulta magát és leányát a királyon. — Elment az aranyerdőbe, izzó szemet vitt magával és felgyujtotta négy oldalról, mikor égett, odament a palotához, bekiáltott: „No most király, mentsd meg magad!“ azután nekirontott az égő erdőnek, keresztültré s elért a vaserdőbe az ö kunyhójához. Mikor hazaért, öreg anyja épen haldokolt.

Hol voltál, édes fiam? Aranyerdőben, édes anyám. Hát leányod hol van? Arany leveleken, ezüst virágokon a vaserdőben.

Micsoda tűz világít ide hozzám? Leányom nyujtotta ki kezét az aranyerdő felé, édes anyám.

Mikor anyját eltemette, másnap kiment az aranyerdő felé, már akkor úszköt sem talált volna az ember a világ minden kincseiről, még a hamut is elfujta a szél, nem maradt ott egyéb a csupasz földnél, az is úgy nézett ki, mintha restelné, hogy valaha valami lakott rajta. Ment, ment, mendegélt a kovács, egyszer egy csupasz halomhoz ér, ott állott a királyi palota hajdanában, most csak egy holt test feküdt rajta, a győzelem hazatérő királyfi, kinek nagy bubánatában, hogy atyját meg feleségét nem látta, meghasadt a szíve.

A kovács ot is elvitte a vaserdőbe, leánya sirja mellett ásott neki sirt, de azt már csak vaslevekkel bélelte ki, — maga pedig beállott remetének és kis kunyhójában nagy szomorúságban maig is él, ha meg nem halt.

A thea és hamisítása.

Ismeretes a kávéital eredetéről szóló regé; miszerint egy arab klastrom kecskei, az ott vadon tenyésző kávéfa babjainak megevése után, különösen vigak és elevenek lettek. A klastrom dervisei hosszas imáinké sorozat elálmósodtak — és azért főpapjok által kiszidatván, azon gondolatra jöttek, vajjon nem volnának-e ő rájok is a kávé magjai vidító hatással? Várakozásunk beteljesülvén, a kávéital nemsokára egész Törökországban szokásba jött, a honnan a 17. század közepén egész Európára elterjedt.

A theáról hasonló regé él a chinaiak közt. A 6-ik században, Kr. sz. u. Darma, egy szent életű indiai pap jelent meg Chinában, hogy az ottani pogány népet Buddha istenség tisztelőire és vallására vezérelje. Hogy mint vallástaniót, a nép előtt több tekintélyvel birjon, sanyaru életet élt, éjjel nappal imádkozott és az álomról végkép le akart mondani. Azonban az emberi test alkata győzött akaratián, — ő nemsokára elaludt. Felébredvén, fogadása megszegésén annyira meginidult, hogy azonnal mind a két szempilláját levágta és ezeket, mint álmanák okait, földhöz dobta.

Az ég a szent ember buzgósaát csodálatosan jutalmazta meg; az elvetett szempillák gyökeret vertek és lett belőlök a theabokor. — Darma ennek leveleit megizelte és erre testileg lekileg megerősödve és felelevenedve érte magát.

Mennyire érdemel ezen legenda hitelt, vagy sem, azt hagyjuk a chinaiakra; történelmileg igaz, hogy a theaital már 12 század előtt, egy indiai pap által Chinában szokásba jött. Ázsia egész népe, legdelibb része kivételével, hol a kávé inépe, legdelibb része kivételével, hol a kávé inépe, kedvelik, a kicsapongásig él a theával. Európában a thea sokáig ismeretlen maradt, a híres botanikus Tournefort sem tesz még róla említést.

A 17-dik század vége felé először az oroszok ismerkedtek meg vele. Egy orosz követség a mongol fejedelemnek ezoboly-prémeket hozván ajánlékdel, ez viszont egy pár font theával kedveskedett. A követség ezen, nézete szerint haszontalan ajándékot eleinte elfogadni vonakodott, de a mongolok biztatására mégis Moszkvába hozta, a hol az uj ital csakhamar megtetszett. Körülbelül ugyanazon időben mint az oroszoknál, a thea Hollandiában is divatba jött. A hollandiak akkoriban majdnem kizárólag látogattak meg China és Japán kikötőit, — látván, hogy itt a theaital nagyon szokásban van, azon voltak, hogy valamely európai növényet e célra ajánlhassanak és kereskedelmök tárgyává tessenek. Legelőszőrűbbnek találták a zsályát, mely régi időkben a szalerni iskola által, a gyógyászatban nagyszerű szerephez jutott. A chinaiak a zsályá helyett theát adtak, melyet a hollandiak Európába hoztak. A zsályá-kereskedésnek ugyan rövid fénykora volt; a chinaiak ezt csakhamar megunták, mi azonban megtartottuk theájunkat, melynek évről évre jobb kelete lön.

1664-ben a keletindiai gyarmat az angol királynéknak különös ritkaságként két font theát küldött; most Angliának a maga saját használatára évenként 60 millió fontra van szüksége.

A legtöbb thea Európába tengeren hozatik be, nagy része azonban szárazon is, orosz karavánok által, a honnan az elnevezés „orosz-vagy karaván-thea.“ Sokan az utóbbi theát izéröl is megismerik, és a tengeren behozottnál nagyobbba becsülik, azt állítván: hogy a thea bármily gondlald van is pakolva, mégis a tengeren a nedveség és a hajókban uralkodó kátrányzsag által, minőségéből sokat veszít.

Nevezetes a theakereskedés arról is, hogy az északamerikai államoknak alkalmat szolgáltatott Angliától elválni. Az angolok t. i. kereskedők emelésére az amerikai tartományaikban behozott vámot megszüntették, egyedül a thea nem részesült ezen kedvezményben, még pedig csak azon célból, hogy az amerikaiak ezen árut ne máshonnan, hanem kirekesztőleg ö tőik vegyék. Erre 1773-ban Boston kikötőjében, egy theával megrakott angol hajót az amerikaiak kiraboltak és terhét a tengerbe vetették, mely erőszakoskodás az angolokra nézve oly káros háborut idézte elő.

A thea tulajdonképeni hazája déli China hegyes vidékein keresendő, a honnan természetese leginkább Japánra, Ceylon, Avara és Thibet keleti részére terjedt el. Ujabb időben, az angolok Aisam hegyeiben és a hollandok Jávában, jó sikerral mivelik a theát. Európában, nevezetesen Linné idejében, sokat próbáltak a theabokor tenyészését, de kevés szerencsével; a magvak nagyon hamar elvesztek csirázási képességüket, a csemeték pedig az uton mind elhaltak.

Upszala füvészkertében Európának első theabokra zöldelt; fris magvait Ekeberg svéd hajóskapitány, Linné tanácsa szerint, még hozta Chinában földbe tevén, résztart már kicsirázva hazájába. Jelenleg a legtöbb füvészei kertekben található theabokrot, és nincs kétség, hogy déli Európa sok részén, kellő gondviselés mellett, nagyban is használna volna természetét.

Valamint a szőlő, ugy a thea is legjobban tenyészik halmok és hegyek oldalain, kavicsos földben; valamint amannál, ugy ennél is a miveles nagy fontossága, és zamatiára mint izére fő befolyásu.

A theabokor 4—8 láb magas, nagyon ágas; levelei a savanyu cseresznyéhez hasonlók, de mindig zöldek és fénylők, szélikre nézve aprón fűrészesek. A hosszú mivélés által a tulajdonképeni thea chinensis bokor, három fajra oszlott, u. m. thea viridis, levelei a legnagyobbak: thea bohea, levelei rövidebbek, többnyire megfordított tojásalakúak; thea stricta, levelei keskenyebbek és kemények.

A levelek beszedése Chinában évenként háromszor történik. Az első aratás február hó vége

felé kezdődik; a levelek akkor még aprók és gyöngék levén, kevés, de legfinomabb theát adnak; ez Chinában is nagyon drága, és mivel csak a császár és az ország nagyobbjai élhetnek vele, császártudnak nevezetik; hozzánk az ilyen thea alig jut. A második aratás április elejére esik, itt is a levelek nagy része még gyöngé levén, beeset gondosan szétválogattnak és szintén bezes természetűt képeznek. A harmadik termés a legbővebb, májusban történik és legolcsóbb theát adja.

A zöld thealevél minden szag és majdnem minden iz nélküli, mindakettőt egyedül további kezelés által nyeri. Ez lényegére nézve szárításában vagy inkább pörkölésében áll, mely által a levél bizonyos alkatrészeire nézve vegyteni változás idéztetik elő.

Az ugynevezett zöld thea készítmódja röviden abban áll, hogy fris levelei körülbelül két óra hosszáig napon szárítatnak, ezután lapos üs-tökben folytonos keverés mellett annyira pörköl-tetnek, hogy vizök legnagyobb része elpárolog. Erre kézzel sodortatnak, ugy hogy az egyes levelek többé-kevésbé gömb alakot vesznek föl; — most már gyöngébb tűzre jönek; közben, ha szük-sége, még egyszer sodortatnak, mig végtére tö-kéletesen száraznak.

A fekete thea készítése sokkal hosszabb; az előlötől leginkább azáltal különbözik, hogy szárítása lassabban történik. Mintán a levelek valami 12 óra hosszáig a levegőn felfeküdtek és elher-vadtak, egyideig rakáson maradnak, miáltal bennök kelesztés idéztetik elő; ha az utóbbi bizonyos fokot ért, a levelek vasedényekben, tűzőn lassankint szárítatnak, közben-közben összenyom-tatván és megint szétválogatván, miáltal nem göm-bölyű alakot, mint ez a sodrás által a zöld thea-nál történik, hanem inkább hosszudak alakot vesznek föl. A levelek kelesztése nemcsak a fe-kete, vagy sötétbarna színt hozza elő, hanem egy-szersmind a fris növényben rejlő mérges, felhivó tulajdonait is inkább esökkenti, mint az a zöld thea-nál történik, mely utóbbi, mint tudva van, gyöngébb idegzetű egyénekül, az idegés vér-rendszert csakhamar felizgatja és sok álmatlan ój okozója. Hogy azonban itt is a szokás sokat tesz, az bizonyos; a theaidény kezdetével a thea-itál még az erősebb természetű is lényegesen hat. Ázsia több részében a közép egészen a kicsapongásig él a theával, reggeltől estig azt isszza, rendszeren cukor és tej nélkül, — amellet mégis egészséges, jókedvű és munkás.

A thea nemcsak kellemetes izgató és vidító szer, hanem a mint az új vegy-és éleltan mutatja, tápláló is. Zamatos olaja mellett, a coffeinhez nagyon hasonló egvényedet, a theint tartalmazza, 2—6 %-ig; ez meglehetősen tápláló, mivel majdnem egy harmada legyenből áll. Ezenkívül talál-tatik a thealevélben kemenyisít, mézga és nö-vényrostany; az utóbbi vízben csak csekély mértékben levén felolvasztható, a közönséges theakészítési mód mellett nagyobbára elvész. A praktikus angolok, hogy a theában rejlő növényrostanynak is hasznát vehessék, a thea vízéhez csekély mennyiségű szilékéget adnak, mely utóbbi a rostanyt olvaszthatóvá teszi. A délamériaiak a theaivás után a leveleket is megesszik, nehogy azok kárba menjenek.

A theának egynehány száz fajja van, melyek kinézésére és becsre különbözök. Ha valahol, bizonyosan itt nyílik az iparnak, de a csalánsak is tág mezeje. Megbocsátható és legártatlanabb csatlás az, a mely a thea neveivel, illetőleg a boríték-on található felirásokkal fizetik. Mint majdnem minden rhum (ha Soroksáron készült is), „Jamaika“ nevet visel, ugy a thea is többnyire „val-lódi chinai“, még pedig China oly vidékéről, mely theájáról annyira híres, mint Tokaj a boráról. Már hozzá a leghíresebb theafajok, p. o. a császárthea, hozánk ép oly ritkán kerülnek, mint a Champagne bora. Alkalm volt egy angol kereskedő által, ki sok évig Cantonban lakott, s a thea kereskedésben értesül; ez egy valóban Chinából jött, ólom theaeszelenézésre ragasztott etiquettet, következőleg fordított le: „En Tsoung tu (valami magas állambivatalkon Chinában) a Hupe kerületnek, ezennel bizonyítom, hogy Li-tsi-toung kereskedő mindenkitől bizodalmat érdemel.“ Az ilyen bizonyítvány Chinában valószínűleg annyit nyom, mint ha nálunk valami kelmére azt írják „Patent“, vagy „privilegiert.“

A mi az etiquettet illeti, bizonyos, hogy egy eredetire legalább 10 hamis jut, — ámbár ezt nehezébb bebizonyítani, mint magának a theának hamisítását, mely utóbbi a közönséget inkább is érdekli.

Több év óta kiváncsiságból, a hol és a mennyire csak lehetett, azon thealeveleket, a melyeket forrázva ittam, megvizsgáltam — és mondhatom, hogy többször tettem e téren furcsa felfedezéseket. Több gyógyszerkereskedő, nevezetesen Pfanzert Bécsben, oly szívesek voltak, theavizsgálataimban annyiban elősegíteni, hogy különféle theamutrákat szereztek számomra.

A thea gyakran hamisítatik másféle levelekkel, melyek hasonlóan szárították; így magam találtam a thea közt: camelia és kisebb cseresnyelevelet, továbbá platán, szilva, galagonya, kőkény (leggyakrabban), sőt cserfalevelet is. A hamis leveleket, nehogy könnyen ismertethessenek meg, rendszeren szétszakitják. A mint elől említve volt, a theabokornak ugyan három faja van, levelek azonban nem lényegesen különböznek, csak a mennyiben hossz- és haránt átmérőjük különféle. Egy jellemző ismertető jelt találunk valamennyi thealevél idegében. A közép ideg úgy mint más hasonló levélénél, 5—10 mellékágra oszlik, ezek azonban nem oszlanak föl egészen finomabb ágakra, hanem még meglehetősen erős végük a levél szélé felé ivformában, az előtte levő mellékidegbe látszik végződni. A mennyire tudom, más levél idegzeténél semmi hasonló elágazási mód nem található. Ugyilátszik, mintha Buddha istenség a thea teremésénél egy különös ismertető jelről is gondoskodott volna.

A nagyító alatt, a legkisebb thealevél-töredék is meglehetősen biztossággal megkülönböztethető más levélétől.

Egy más neme a thea hamisításnak abban áll, hogy a már egyszer használt és forrázott thea, kellően elkészítetten újra eladatik. Nemcsak Chinában, de Angliában is a kávéházakból és vendéglőadókba az elhasznált theát e célra megveszik, és bár a rendőrség (legalább Angliában) ellen minden szigorral föl lép, mégis számtalan mázsa ily rendellenes thea készült Angliában, a kontinens boldogítására. — A feltűnő olcsó theamek azért mindig gyanúsak; könnyű a már egyszer forrázott thealevélnek régi formáját és színét visszaadni. — Miután ez megszűrad, mézgas-csersav oldatba mártatik; a mézga megadja a levélnek régi keménységét, és megtartja nyomott formájában, míg a csersav azon részeket pótolja, melyeket a forró víz kivont, ezek úgy is nagyobbára csersavas sókból állottak. A kívánt szint ép oly könnyű előhozni; a megfestés nem csak a már egyszer használt theameknél történik, hanem gyakran más theánál is, melynek színe nem kellemes. Főszerepet visel itt a Campechea, mely vagy fészeten, vagy finom poralokban használják. Megismerése könnyű: ha egy adag ily módon festett thea vízbe mártatik, és vele aztán egy fehér papíros gyöngy dörzsöltetik, ez kecskékete fölött kap. Ha pedig a thea hideg vízben áztatik, a víz halvány-vörös színt vesz föl, mely pár csepp kén-sav által sokkal élénkebb lesz. Ily módon találtam egy Souchong- és Pecco-theát festve.

A zöld thea még gyakrabban festetik, mint a fekete, mivel a kereskedők az élénk színt jó minőség jelének tartják. A finom zöld thea színe kecske-zöld, a chinaiak maguk e szín készítésében nagy ügyességgel bírnak. Leginkább használtatik a berlini kék és az indigo; mind a kettőnek

megismerése vegytani uton könnyű. Ritkábban történik a thea megfestése mérges-réz- és chrom-sókkal vagy kurkumaporrall.

Mivel általában a fénylő theamek a kedveltebbek, e tekintetben is gyakoriak a csalások — és sok grafit-, talk- és szappanként használják fel. — Praxis est multiplex. Dr. Soltész Miksa.

Mohács.

A magyar történelemben oly gázshírűvé vált Mohács napjainkban is elég fontossággal bír, s a mai forgalmas és közlekedő világban napról napra nagyobb szerepe van hivatva. Baranyamegyének ezen népes és élénk városa leginkább kedvező természeti viszonyainak köszönheti előnyös helyzetét s folytonos emelkedését. Mohács, a Duna partján, az alsóbb dunántúli megyék közlekedése szempontjából, nem csak egyike a legfontosabb dunagőzhajózási s gabonahajó állomásoknak, hanem mióta a pécs mohácsi vasút megnyílt, nevezetesen vasuti pont is. Magától értetődik, hogy e nevezetessége százszoros mértékben fog emelkedni, ha a tervezett pécs-kanisai vasutvonal létrejön, mely esetben Mohács Trieszttel s a tengerrel lép egyenes összeköttetésbe. Hátha még az „alföldi vasút” végpontja is Mohács átellenében végződne! — a mi egyelőre még eldöntve nincs.

ploma, mely 1700-ban épült, 1727-ben leégett; ennek helyébe, a püspöki lak szomszédjába emeltette gróf Berényi püspök 1743-ban a sz. kereszt templomát, hogy a lakosságot ezáltal is oda csalogassa; de a mohácsi nép, sok vizsgálódás után, inkább saját költségen újra építette a Sz. Mihály templomát, semhogy a Dunától eltávolított volna.

Mohács jelenleg a közlekedés és kereskedés egyik főpontja hazánkban, s azon kívül, hogy lakosai a terjedelmes határ sík határán szorgalmasan űzik a gazdaságot, azon hirben állanak, hogy köztők teremnek a legedzettebb és ügyes magyar hajósok. Nem hiában szeretik így a Dunát és a vízi közlekedést!

Gázvilágítás Debreczenben.

A ki ezelőtt csak 8—10 évvel volt is Debreczenben, s azóta most látogatja meg ismét az alföldi magyar városok ez előre törő vezérét; bizonyosan kellemes meglepetést fog érezni azon változások látása felett, miket e város a közlekedés évtizedben keresztülmélet. A csinos és kényelmes burkolat nagyban előmozdítja, legalább a város fő részeiben, a szép házsorokból álló tágas utcák tisztaságát; s ehhez hozzájárul most már a rendszeres éjjeli világítás is; — ismét egy nagy lépés, mely Debreczenet egy fokkal közelebb hozza a külsőleg is polgáriult európai városok sorába.

A múlt héten, december 14-ére várták Debreczenben a gázvilágítás első megkezdését. — Reméljük, hogy gátló akadály nem jött közbe. Mint a lapok tudósításáiból olvassuk, az előké-szüledek már régen folytak s a munkálatok befejezését a nevezett időre bizonyosan remélték. A csövek már hetek óta le voltak rakva, s a lámpák is felállítottak.

A gázvilágítási készletek sorában első helyet foglal el a gázgyár felállítás. Ezen terjedelmes és csinos épülete Litzenberger mérnök vezetése alatt a vállalkozó szellemű, derék debreczeni építőmester, Vecsey Imre vállalta el s folyó év július hóban megkezdvén, múlt november végeig teljesen be is fejezte. — Ezen épületek, melyeknek rajzát lapunk mai számában közöljük, a vasuti indóház mellett, a czukorgyár közelében, tehát a városban kívül vannak, s mint látjuk, átlalok a debreczeni határ ismét egy csinos teleppel szaporodott.

Vannak, a kik sajnálják, hogy a gázgyár és a czukorgyár épületei nincsenek derékszög alatt egymás mellé állítva, hanem úgy vannak építve, hogy a városból kifelé menő ember előtt egyik épület elfedi a másikat s a kettő csak egynek látszik. Nem tudjuk, mennyire alapos e panasz, de úgy hiszünk, hogy e felett, ha egyéb baj nincs, könnyű lesz megvizsgáltatni, s bizonyosan megvolt annak is az oka, hogy miért történt az építés így és nem másképen.

Mi e helyen csak röviden akartuk megemlíteni Debreczen város történetének ez öröndetes új eseményét. Fogadjon szerencsevívátunkat, a civilisációnak e csekélynek látszó, de fontos vívmányához. Haladjon a derék magyar város mindig előbbre a szellemi s anyagi fejlődés azon útjain, melyeknek végcélja: jólét, műveltség, felvilágosodás!

Archaeologiai levél Zalamegyéből.

Rómer Flórisztól.

XII. — (Utolsó levél.)

(Molto fumo — poco arrostato. Ördög Gyurkó vára. — Mura-Sz.-Kereszt. — Erdei ut. — Csány. — A kutyáni omladék. — A kehidi temetőben. — Remények. — Kallos kerekgyűző. — Maradjunk a régi mellett. — Zárszó és egy pillantás a távolba.)

Stuart Máriáról mondja a költő, jobb volt híreléd? Nálunk sokszor azt találtam, hogy a füst nagyobb a pecsenyénél! Némely dolgok oly hirtelen, és oly érde-mentlenül kapnak hirre, hogy az ember csak úgy bámul rajta. Nálunk randesen elég az, hogy: „apám mondta, az meg az öreg-ajjától hallotta, az pedig 90 éves, annak dédapja pedig 89 volt;” ergo: ennek így kell lenni; ki is kételkedik ezen becületes uri emberek szavában? De volt-e a dolog felfogására, megítélésére elég tudományuk is? — ez már más kérdés!

Ördög Gyurkó várát az egész vidék ismeri. Tegnapi kocsisunk messziről mutatta a terebélyes fát, melyek a várbán állanak, s a reggeli szürkületben odahajtatánk, — kerültünk, de Ördög Gyurkó várát még sem lehetett elkerülnünk!

E borzasztó név után indulva, azt hinné valaki, hogy itt nyak-törő szirteken, hozzáférhetlen kő-bástyák állanak. — És mit találtunk? A földek közül alig kiemelkedő mély árokkal kerített kör-ívű sancot, melynek kellő közepében roppant nagy bükkök pompáznak. Átmérője talán 12", árka 6", mélysége 2"; téglának semmi nyoma; de a kincsesök is hiában áskálódtak. A hol nincs, ne keress!

Ismét hegyen völgyön tovább hajtatunk Rigycsának. Egy pár újabb harangon kívül semmit sem találtunk.

A temetői dombon a rigyázi erdőben hajdan templom és falu állt. — Nem láttam, mert félre maradt. Fővágyam a mura-szent-kereszt, vagy is kollátszeghi apátság volt; de a kereszturi csinos kert közepén fekvő apáti lakon és a templomon kívül semmi nevezetést sem találtam.

Átrándultam Kollátszegre. Ott a régi apátlakot egy középszerű faház képviselte, mely mögött a halastó terjedt volna. Van ezen túl várnak nevezett emelkedtebb egy hely is, melyen alkalmisint hajdan az apátlak állhatott, de épületnek semmi nyomát sem találtam; a várhelyen jelenleg kukoriczát termesztünk.

Előhívtam e kis helység legvénebbjeit, de azokkal sem boldogultam; a nép csak bámult, nem érthetvén, miért tudakozodom annyira az apátság épületek után, s mivel hallák, hogy apátjuk nemsokára ki fog nevezetni, s látván, hogy tudtam egy kissé nyelvökön beszélni, öröndet-

tek, hogy a várt apát urat bennem tisztelheték! Mai nap már tudja a jó nép ki az apát, s úgy hiszem, örülhetnek, hogy ily derék apát nyertek. Társam már délután elhagyott, s Kanizsára indult. Magam tettem ezen utat s minthogy ma-gam is siettem Keszthely felé, a szíves meghívás-nak nem engedhettem, — s Rigyázra visszafordultam.

Sötét volt, biztam kocsisomban — és Pákh

A Deak-család sírholtja Kehidan. (Lásd Archaeologiai levél.)

barátom szerkesztői mondanivalóiban! Hátha Kulicsék ezt az ajánló-levelet nem olvassák? Hátha a pesti újságíró tekintélyt nem respectálják?

Sokáig ballagtunk a sötét erdőben minden szó nélkül; a fák szétágazó gyökerein csak lépést lehetett haladni. A sötétben a némaság kissé kí-nos lett. — azt véltem, hogy az erdő szélét soha-

lekztem, nem a félelem, hanem a biztosság miatt. — Most már bátran hajtottunk, s bár elkésve a tiszti lakban legszívesebben fogadtattam.

Másnap délután Keszthelyen akartam lenni; Kanizsán le sem szálltam — a mi keveset ott látni lehet, azt már múlt évben láttam. Hallottam, hogy a vései határban gyakrab-ban előforduló Tuskevár nevű omladék van, hol már egyedül csak az alap látható. Jövőre marad.

Keszthelyre behajtatva, mindjárt kialakultam a fuvart Csányig. Kocsisom étetett, én meglátogat-tam Berghet — és Pintér bá-tyámtól pontos marsrúttával el-látattván, kihajtottunk a másik kapun.

Zalaapátság már minden kö-vet ismertem. A sudár olasz je-gyenye, urilakok — vagy malmok csalhatatlan jele. Felvonultunk a Szala mentében Csányig; sőtében a román kinézésű templom mellett a lelkes lak felé kanyarodtunk s talán épen ezen lakos nyomán, mint régi ismerős fogadtattam. Sokallottam a kútintést; de minthogy öszinte szívből eredt, megvalloim, igen jól esett.

Korán reggel a kutyáni szig-etre valánk menendők. A ren-delet még este kiadatot, és még harmatos volt a fű, midőn a Szala partján megállottunk. — Egy kis teknő volt a komp, egynek meg-járja, kettőnek szűk, háromnak veszélyes. A zombékról belelép-tem, s annyira elmerül, hogy egy kis biczenés a sáros vízbe merít-hetett volna.

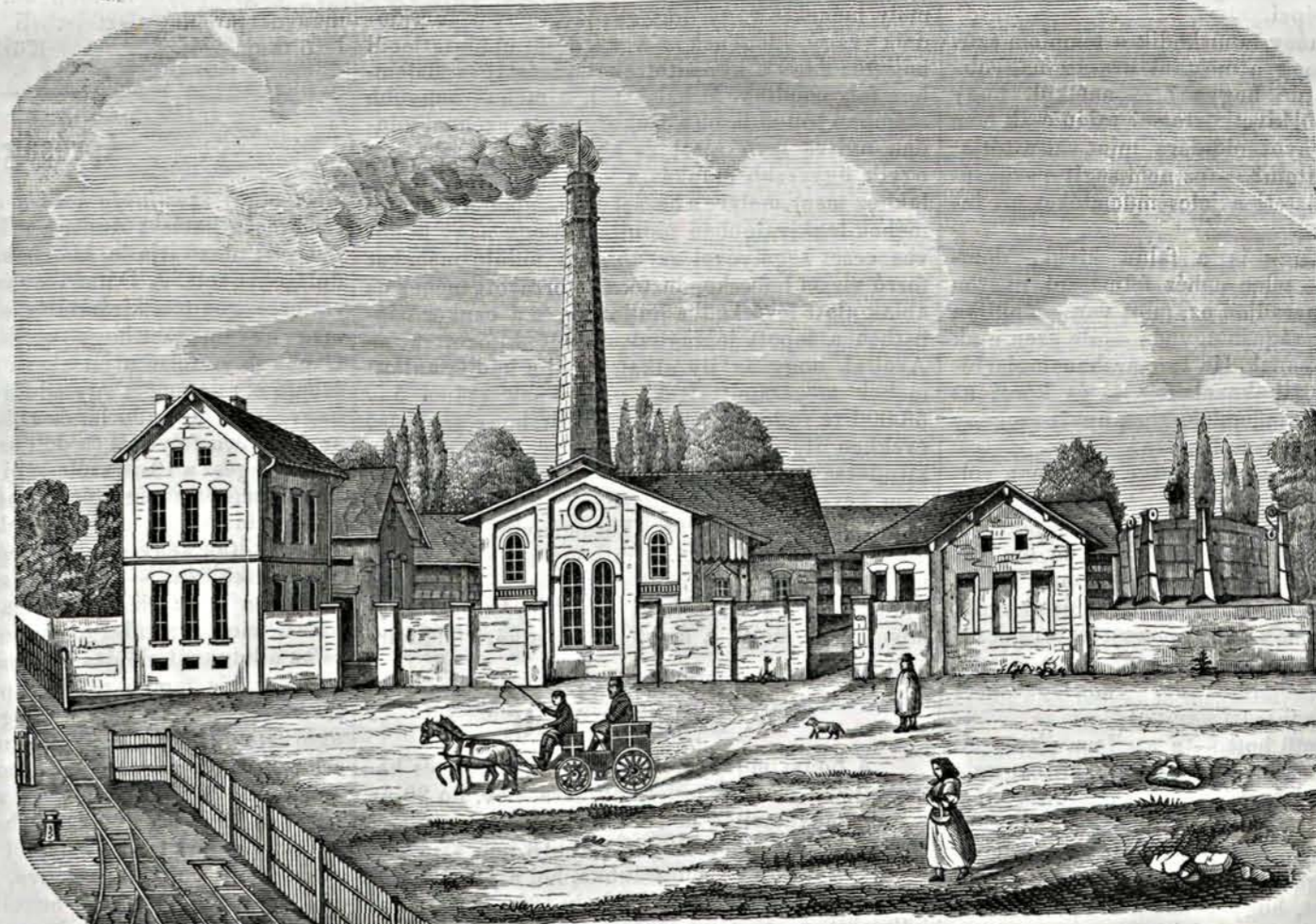
Tanultam a sulypont törvé-nyeit, és tanítottam is, — leeresz-kedtem tehát a szűk deszkára és jobbra balra lullázza, eljöttünk a Styx tulsó part-jára. Az ingadozó teknőben felkelni, főleg szűk magyar nadrágban, akrobatikus merény volt. Charonom felállított és a partra kiugorva, annyira tasztáltam vissza a ladikot, hogy a hozzá szokott halász is az egyensúlyt majd elveszté, és váratlan sebességgel a tulsó parton termett, hogy a lelkes ural egyen-azon kísérletet ismételje.

Zsom bék-os talajon fá-radalmas utunk volt; de végre jó negyed órá-nyi gyalogolás után elértük a sziget legma-gasb pontján a romot, mely je-lenlegasz-györg-yi templom tornyához ha-sonló, s hom-lokzaton ülő to-ronykából és csekély hosz-fal maradókból áll.

A téglá-építmenyt, sza-bályos lisenjei miatt román-korunk tartom. A kolos-tor nagyterje-delmű falaiból Pók András ur kormány-a alatt, a kus-tyáni kert fa-lai épültek, mig ezen eljá-rás az urada-lom által be-nem tiltatott. Az építmények kiterjedése, melyet mai nap csak a tátongó mély gödrök jele-nek, mintegy 300 □-nyi lehetett.

Szerencsés visszatértünk után, siettem a falu-ban a tegnapi sötétben észrevett románkoru tem-plopot megnezni.

Csalódtam; — ablakai, tornya, romának tartható, annyira van a stil híven utánozva — de az oszloposarnokforma bejárás, — oda nem illő

A debreczeni gázgyár.

T Á R H Á Z.

képe a Mosel partján, ára 450 ft. és Roux schwarz-waldi részlete, ára 150 ft.

***(A nemzeti múzeum képcarnoka)** Képe-
lebről Poussinnek egy értékes képével gazdago-
dott, mely keresetelő János fővételét ábrázolja, s
melyet Muzsly-Vigyázó Mária asszonyasság örö-
kösei becsültözték — az elhunyt h. néány kivá-
nata szerint — az országos intézet birtokába.

***(A magyar földhitelintézet)** már eddig
2,802,200 ftnyi kölcsönt osztott ki, mely összege-
ből 2,268,400 ft. az inséges vidékekre esik. E
kölcsömben a következő községek részeselettek:
Debreczen városa kapott 200,000 ftot, Kun-Ma-
daras és Békés egyenkint 150,000 ftot, Ó-Kanizsa
66,000 ftot, Beregszász 50,000 ftot, Makó 77,000
ftot, Endrőd 20,000 ftot, Orosháza 18,000 ftot,
Römklak 17,000 ftot, Zenta és Kenderes egyenkint
16,000 ftot, Gyula 15,000 ftot, Gattája 14,000
ftot, Abony és Vesőd egyenkint 10,000 ftot, Dolac
4500 ftot, Ibrány 9000 ftot, Folia 7500 ftot, Diny-
vessy, Fűskut, Gilád, Csebra, Ivánia, Janova, Ma-
czedonia és Moravicza egyenkint 5900 ftot, végül
Germán, Hodony, Kalocsa, Merczfalva és Nagy-
Falu egyenkint 4000 ftot.

***(Az első általános magyar gyorsíróegylet)**
kétvéti születés után f. hó 13-án tartá Budán a
realiskola egyik termében tisztújító közgyűlést.
Gásznér Lajos volt egy. elnök távollété miatt
alelnök Szombathy Ignác nyitotta meg a gyűlést,
üdvözölve a városi biztot és a szép számmal
összesereglett egyleti tagokat s a magyar gyors-
írók újabb terjedéséről értekezve, mihez Feny-
vessy több kiegészítő illetőleg helyreigazító meg-
jegyzését csatolt. Az utolsó jegyzőkönyv felolvasá-
sára után Fenyvessy a bécsi közz. gyorsíró-egy-
let egyik üléséről egy tudósítást olvasott fel, mely
szerint a pesti gyorsíróegylet elnöksége kijelen-
tette volna, hogy elvileg a bécsi gyorsíróegylet-
nek a birodalmi tanács alóházaohz benyujtandó
kérvényét partolja, s ahhoz tetteleg csak azt nem
járulhat, mivel a politikai viszonyok ezt nem
engedik. Kitény, hogy ezen nyilatkozatot
Szombathy ut az alapszabályok által megállapí-
tott elvek tekintetbe vétele nélkül küldötte a bé-
csi gyorsíróegylet elnökségéhez, kimondott,
hogy az alelnök magánéteitől tekintendő. Az
ezután tisztújítás tekintetéből intézett szavazás
folytat: elnöké Dr. Ország Sándor, alelnöké:
Dr. Grosz Lipót, pénztárnokká Wágner Géza,
ellenőrre Lechner Lajos, jegyzőkké Könyvi Manó
és Szombathy Ignác, könyvtárnokká Fenyvessy
Adolf, választmányi tagokká pedig Borossz, Grün-
wald, Marceglia, Richter és Vándory választattak
meg. Végül miután a bizottmány által módosított
alapszabályok elfogadtattak és felterjesztetni ren-
delteket, Fenyvessynek és Markovicsnak leg-
újabb fázadozásukért a gyorsírás irodalmi terén,
elismerés szavaztatott.

***(Az erdélyi múzeum-egylet tudományos
üzletű összejövetelei)** Kolozsvárott, — mint a „M.
S.“-nak írják, — a tél beálltával az idén is meg-
kezdődtek. Közlekedést Szabó Károly könyvtár-
nok tartott emlékszelésről, *Benkő Károly*, a „Csik,
Gyergyó és Kászony leírás“—nak szerzője fölött.
E korán elhunyt tudósunk mindenik székelyzék-
E hasonló részletes és alapos ismertetést szá-
ndékozott kidolgozni, s „Marosszék leírás“ kéz-
írata már kész is volt, midőn a halál meglepte.
***(Magyar olvasó-kör alakult Bécsben)** mely
nek célja, szellemi és társadalmi gyűlöpontot ké-
pezni az ott lakó magyarok számára. Az egylet-
nek már 40 tagja van, s alapszabályai a hatóság
elő fől vannak terjesztve. Ez egylet ügyeinek
vezetésére előre is néhány ideiglenesen működő
hivatlanokot választottak.

Közlekedés.

***(Megrongált távirtdák.)** A közlekedés nagy
széleszű különösen a távirtdákban nagy károkat
okozott s a közlekedést sok helyen felbeszakítja.
Igy különösen Miskolcz és Kassa, — Pest és Érsek-
újvár. — Czegléd és Keskemet között a közle-
kedés egészen felbeszakadt, mert a távirtdai közle-
kedés közlő sok kidől, nevezetesen az utóbb em-
líttett helyek közt 100-nál többre megy a kidöntöt-
t oszlopok száma. A vihar a Dunán keresztül Bu-
dára vezető távirtdai sodronyok egyikét szintén
elszakasztotta. E hó 14-én Pestről Bécsbe, Szé-
kesfehérváron és Győron keresztül távirtdátok.
Temesvárral pedig Czegléd és Aradon kereszt-
ül tartották fenn az összeköttetést.
***(Csalószéri intézkedés.)** A pest-lósonci

vaspálya igazgatósága rendeletet adott ki az épí-
tést vezető mérnököknek, hogy a földmunkálatok
alkalmával találandó régiségeket a nemzeti mu-
zeumba küldjék be. Ha pedig a munkások egész
boltzatokra, vagy sírgödörre találnának, ügyel-
niök kell, hogy azokból semmit el ne tulajdoni-
tsanak, és a nemzeti múzeum igazgatóságára azonnal
értesítsék, hogy az ily boltzatokat és sírgöd-
ört tudományos vizsgálat alá vesse. Ezen elő-
vigyázat annál szükségesebb, minthogy a magyar
közponi vasút építése alkalmával a cseh születésű
főmérnök az ilyen talált régiségeket a prágai
muzeumba szállította.

Mi újság?

***(Jótkönyv hangverseny.)** A múzeum nagy
termében jan. 3-ikán több egyetemi polgár hang-
versenyt szándékozik rendezni a jogász- és orvos-
segélyegylet s az egyetemi dal egylet javára. E
hangversenyben csupán műkedvelők fognak köz-
reműködni.

***(Erdélyes előadás.)** A nemzeti színházban
e hó 22-ikén nagy érdeklődés lesz az írói se-
gélyegylet javára. Ez előadást több nevezetes író-
dalmi férfi rendezi, s a többek közt Jókai Mór is
föfolvasást fog tartani. E nálunk egészen új nemű
előadás, hihetőleg szép közönséget gyűjt egybe.

***(Jótkönyv ajánlatok.)** Pestmegyénél a sú-
kölködők javára közelebről, különösen az egy-
házi rend érdekes tagjai, a következő ajánlatokat
tették: A *veszprémi* püspökség a karádi magtár-
ból búzát, árpát és zabot a folyó áránál 50 krral
olcsóbban ajánlott fel. — A *kalocsai* érsek 100
özlány fát ingyen, sz. istváni magtárából pedig
buzát, méronként 3 ft 20 kr., rozost, mérőnkint
2 ftjával ajánlott fel a megyei választmány ren-
delkezésére. — A *sz.-mártoni* főpátság kisme-
gyeri pusztájáról búzát, mérőnkint 4 fttal, tűzfát
6let 9 fttal kész adni. — A *fehérvári* megyés pü-
spök técsi birtokán 100 özlány fát a rendes árnál 1
fttal olcsóbban ajánlott föl. — A dunagözhajzási
társulat pedig a Dunafejtelemségekből szállí-
tandó gabonánál 20%, pótlékról és 16%, szállítási
díjról lemondott.

***(Üres börtön.)** Pesten az adósk börtöne
üresen áll. Örvendetes eset.

***(Külföldi ajándék.)** Pósfay Bertalan, a
nemzeti múzeum régiségi osztályának segédőre,
a bécsi franciaia kövéség útján Napoleon császár-
tól értékes arany órárt és lánczot kapott ajándé-
kul. Napoleon ugyanis, kinek csodás ügyelme
mindentre kiterjed, a mult nyáron egyik udvari
tudósát küldé Pestre, hogy a nemzeti múzeum-
ban található nevezetes római régiségeket —
hihetőség, a császár világhírű „Julius Caesar“
munkája számára — lemintassa. Ez igen meglező
fogadtatásban részesült muzeumunknál, külön-
sen Pósfay régiségtudományi segédőr részéről, a ki
neki egész írt léte által mindenben hathatos se-
gédkezést nyujtott. A tudós ezt valószínűleg el-
mondá otthon felsőes urnak, a ki aztán magas
elismerése jelül a fentebbi ajándéktól küldte. Az
arany óra hátlánján N. betű áll, felette császári
koronával. A láncz igen súlyos és értékes.

***(Iglő közelében medve)** mutatkozott e nap-
okban, s egy ottani papirgyárosra, ki a malom-
árok vizállását nézte, ugyancsak rájlesztett. Rá-
rohant s kétségtelenül megöli, ha szerencsére
mind a ketten le nem buknak az árokba. A macz-
kónak nem tetszett a hideg fürdő és odább állott.
Nyomatit az iglői városkapitány kertje sövényeig
megtalálták, s a szépi vadászok rajta vannak,
hogy őt magát is megtalálják.

***(Előfizetési fölhívás.)** Csukási József elő-
fizetési fölhívást hirdét „A tizenhat éves leányok
ról“ című munkára. A 10 iver terjedő munka
február elején fog megjelenni. Az előfizetési pénzek
— diszpeldányért 2 ft. — fűzött példányért 1 ft. —
a „Pesti Hölgydivatlap“ szerkesztőségéhez (váci-
és régi posta-utca sarkán) jan. 15-iké kiüldendők.
***(Megjelent új könyv.)** Emich Gusztáv
nyomdájában közelebről egy 9 ivernyi mű jelent
meg következő címmel: „Igazgatói jelentés, mely-
lyet a kisdudói intézetek Magyarorszában terjesztő
egyesülete elnökének, mgos Urnényi Jó-
zsef urnak és ig. választmányának 1862. és 1863-
dik évekről előterjeszt Rapos József az egyetemi
intézetének igazgatója.“ — E mű, mint az címéből
látszik, nincs a közönségnek szánya, de az intézet
fejlődéséről számos adatot tartalmaz, s következtet-
ést enged vonni arról, hogy ez intézet szép vi-
rágzásnak indult.

Atmentünk a lelkész urral *Kehidára*. A szö-
lőhégy regényes előfokán, elég bő forrás felett,
mely az idén valódi áldásnak tekintetett, egy kis tem-
etőben áll az utról látható templomeska, haj-
dan a helység kápolnája, mai nap a *Deák* csalá-
di sírboltja. Ime ide mellékeltem az épület rajzát.
(Lásd a túlsó lapon). Ezen emlék eredeti egye-
szerűségében tartatott meg hazánk szervezése
első századaiból. A keskeny kerekded ablakok, a
kerek apsis, tanúi ós léteék, bár lehet, hogy ez,
az egyenes záradék keleti falhoz, már később
építetett.

Belseje újabbszerű, de nagyon elhagyott;
— kereszbe tett ajtaja ezen pusztulást teljes
nyílárromon, nem tartatik többé isteni tisztelt —
tetejét egymásután vízsi le a zivatart a szom-
széd szőlők közé. Északi falát a sűrű repkény
emészi.

*Itt nyugszanak Zala jelesbjei! Itt nyug-
szik nemzetünk egyik díze.* (Deák Ferencz test-
vére), *Deák Antal*, kit az egész megye legmélyebb
tisztellett emlit. Egy pár év s a falak is elpusz-
tulnak — még néhány éviztet s ezen kápolnából
is kerítést csinálnak, s egy század mulva, midőn
történelmünk e diós nevet áldani s büszkeséggel
fogja emliteni — tán senki sem fogja tudni, hol
nyugszanak a haza büszkeségei!

Fél óra alatt elértem szünnapu vándorlómom
végpontját, *Kalost*. Kapornaki esepes ur figyel-
meztetett az itteni kerek templomra, s örültem,
hogy rajzart tárczámban, emléket fejemben ma-
gammal vihettek.

Az országúttól kis sétányra — kopár, dom-
bok közt fekszik ezen töröknek vélt építmény,
pedig dehogynak — debogy mecses! Lasnyak-
on, hallom, szintén ilyen kerek kápolna van — s
ha ilyen — akkor a két év előtt elpusztított sz.
Ferenca-Kesésin kívül ez általam Zalában is-
mert kerek egyházak harmadika, sajátásosan
meglepő ép állapotban!

A kápolna kerek s köréből egy kisebb félkör
dudorodik ki oltárhelyül. Ablakai hosszudakos,
kevéssé csucosak. A bemenettől jobbra balra a
falfülkékben, mint a tótlakiban — jelenleg befala-
zott — üllőhelyek vele szemközt egy falközi fel-
járás.

Egyszerű külsején a féloszlopok, melyek
fent kupba végződnek, ékítményül szolgálnak.
Teteje harangdóms, a harang nyelét a nyolcz-
szögű toronyka képi.

A faelőpítmény tanuskodik a templom szü-
keről. Hallom, hogy a mostani uraság nagyob-
bitani akarja; — de hogyan? — anélkül, hogy
eredeti szépségéből kivetköztesse? talán csak nem
építettek oly tornyot oldalára, mint azt a tótlá-
kinak rajzában láttam? — ez nem segít a szüksé-
sen — és kivetközteszi a jeles műemléket ered-
téséből.

E templom ugy is a falun kívül, dom-
bocsán fekszik — télen nehéz felmászni, nyáron
izzadásba kerül, maradjon ez, mint van — épüljön
inkább a faluban tágas egyház — de ezen csak
egy téglat se bontsanak. Ha lesz archaeologiai bi-
zottságunk, az tiltakozni fog — és kérné az
uraságot, hogy ily műemlékekben ugysz szegény
házainkat — ettől meg ne fossza!

Délben *Kalost* mértem, este már honn volt-
tam!

Finis bene, omnia bene! letezem vándorbo-
tomat, s örömmel tekintek vissza három évi ka-
landozásomra. Előttem a tárczák, előttem a szebb-
nél szebb rajzok; a tudományos leírás és az érde-
kes várak, templomok. Az ismertetések csak el-
készüléknek egymásután; — de ki fogja kiadni
— ki olvasni! — *Hungarica sunt — non leguntur!*
— *Seria sunt — naseum pariunt!*

Azonban a betű holt — a szellem éltet; si-
került itt-ott a figyelmeztetés, a buzdítás; ez a
termó mag — kezdetnek nálunk ez is untig elég.
Az ut kimerésztől, járhatóságaig sok idő kell!
Meglehet, hogy csak 30 év múlva is, a vállá-
kon emelkedő régészek leveleim fölött vállat vo-
nítanak; meglehet, hogy sokat a leírtakból már
nem fognak találni; de meglehet, és azt reméljük
is, hogy addig sok emlék eredeti alakjába fog
viszahelyeztetni, vagy legalább stilszerűen ja-
vitva, a multról tisztább fogalmakat gerjeszteni!

A méhek mint tolvajok.

A stettini entomologiai lapban következő ér-
dekes közlemény olvasható: „Stettinben több év
óta két nagy czukorfomított intézet van, melyek
az Odera és azon egy mérföld szélességű réterü-

let között fekszenek, melyet keletre Stettin határoz.
Az itt nagy mennyiségben tenyésző caltha, car-
damine, ranunculus, lychnis, nimpheaa, iris, buto-
mus, pedicularis, melyek a zöld szőnyegtet tarka
színekkel ékesítik, arra ösztönzik a lakosokat,
hogy méhtenyésztést kezdenek; minthogy a rét
nagy viránya a kis munkásoknak elegendő táplá-
lékot nyujt. — Azonban a kis szárnyas virágvá-
dászok csakhamar rájötték, hogy épen nincs
szükségük arra, hogy hosszas és bizonytalan ex-
cursioikat tegyenek a rétre, minthogy a kivánt
mézet a közel szomszédságban, a finomított gyárak-
ban, az elhordásra készen megsürítve lehet felta-
lálni, tehát még csak aratásra sem volt gondjuk,
hanem csak arra, hogy a kész élelet hazahordják.
— A gyárakban már évek óta tudták és tapasztal-
ták, hogy julius és augusztus hónapokban sűrű
látogatásokat tesznek a szárnyas vendégek, me-
lyek a kellemes illatot messzire megérezve, az aj-
tókön, ablakokon, a fedélyukakon s a hol szerét
ejthették, belöptöztek, és csak néha néha jutottak
tévutra a kimenetelben, midőn időközben az abla-
lakok bezárattak, s a czukorporral megrakodott
vendégek az üvegtáblákba verték fejszékeiket.
De a kitanult czukortolvajlásról mindaddig nem
vettek tudomást a czukorgyártók, míg az utolsó
tiz év folytat világgosan ki nem derült, hogy az
effüle szabad czukorkivétel iparszerűleg van
szervezve. A méhek oly légiókban tették látoga-
tásaikat, hogy a gyár munkások tetemesen aka-
dályozva voltak általuk munkájok folytatásában;
noha, mintha tudták volna, hogy nem igazi uton
járnak, a legtümöttébb seregben sem nyultak
fegyverökhöz, és bántalmazójokat csak az önvé-
delem esetében szurták meg. Ezek folytán a gyá-
rosok tudakozódásokat indítottak meg, és ezek
folytán kisült, hogy a közeléukhoz házbirtokosok
nagy része nemcsak tisztességre, hanem huszszor-
osra is szaporította a méhkasarak előbenni számát;
sőt még a Stettinben kívül lakó méhtenyésztők-
kel is bérszerződéseket kötöttek, és idegen méhka-
sarakat állaltak el kitartás és gondozás végett. A
nyomorgatott és vagyoniztedelt gyárosok a dolog
ily állásában a rendőrséghez folyamodtak, és en-
nél kértek ötmaltat és elégtételt a jogtalan praeva-
rikatio ellen. És mi lett a vége? A rendőrség a
a törvénykönyvben nem találván oly paragraphust,
mely a jelen esetben a tolvajkodó méhekre vagy
azok gazdájára alkalmazható lett volna; és külö-
nben is nagyon nehéz és kétes levén elhatározi,
mely méhek e vagy ama gazdáié, melyek tulajdo-
naik vagy idegenek; a kérdést eldöntetlenül
hagyta; s így a károsítottak rendezett önvédelem-
hez folyamodtak. Mihelyt t. i. a méhek nagyobb
számban tödultak be a czukorgyárba, azonnal min-
den nyitva levő ajtó és ablakot bezártak, erre
egyik ügyesebb munkás, a leginkább világító abla-
khoz ment, munkát a bezárt és kiszabadulni ohajtó
méhek legkiválóbban tödultak és egy nagy köm-
vés eszet segélyül az ablakra tödülő méhek
forró vízzel lefeckezkedte. A leforrázott méhek az
ablak alatt levő kádba hullottak, és a czukorföz-
űstben a lopott jószággal együtt kifőzettek. —
Azáltal, hogy az ily alkalmalom a kádba hullott
méhek megszámittattak, melyeknek száma 5 —
66,000-re rugott, lehetségessé vált, hogy az utolsó
években ily módon megölt méhek közép száma
kitudassék. Rugott pedig ezen középszám évenkint
nem kevesebb, mint tizenegy millióra, és a ki-
főzött méhekből nyert czukormennyiség évenkint
450 frtra becsültetett. Minthogy azonban köny-
nyen hihető, hogy a czukorvendégeknek alig fo-
gatott meg és főzöttet ki 1/4-1/5 része: önként
következik, hogy a megfogottak a kárt felnyívre
sem pótolták. B. L.

Dr. Schmidl Adolf.

A budai műegyetemben az államrajz és ke-
reskedelmi földrajz e derék tanára, nov. hó 20-án
a tudományos világ nagy kárára elhunyt.
Schmidl Adolf 1802. máj. 18-án született
Königswartban Csehországban, hol atya Metter-
nich herczegnél házi orvos volt, ki 1805-ben Bécsbe
költözött s itt mint orvos 1829-ig működött.
Schmidl Adolf az iskolák bevétezzével azonnal,
már 1825-ben kineveztetett a bécsi egyetemben
a bölcsészet helyettes tanárává, hol is 1831-ig
működött. 1833-ban herczeg *Lobkovicza Ferdinánd*
gyermekének nevelője lett. 12 évi nevelői pályája
alatt több becses könyvet adott ki. 1834-ben a
német nyelv és irodalom tanárává nevezetett ki
Veronába, de azt nem fogadta el, 1844-ben böl-
csész tudor lett és egyszerű mind az akkori időben
legjobb bécsi szépirodalmi lapnak, az „*Öst. Blätter*
für Literatur und Kunst“ szerkesztője (1849-ig).

Mikor (1845.) a nevelőséggel felhagyott, nagy
utazást tön Németországban és Keleten. Vissza-
térte után (1847) a bécsi műegyetemnél a geo-
graphia magántanára, 1854-ben ugyanitt a statis-
tika és kereskedelmi földrajznak helyettes tanára
lett. Itt két könyvet írt, t. i. „*Handbuch der*
Geographie des öst. Kaiserstaates“ és „*Öst. Vater-
landskunde*“, melyek a korszakban a leghíresebb
tanodák számára kézi-könyvekkül ajánlattak.
1850-től 1853-ig a cs. k. földtani társaság által
kiküldetett a Karst hegység barlangjai kikutatá-
sára; 1851-ben pedig a kereskedelmi miniszteri-
um által a Recca folyó földalatti folyásának, és
1856-ban az aggteleki barlangnak megvizgála-
sására.

1857-ben a budai műegyetemhez a kereske-
delmi földrajz és statistika tanárává nevezetett ki;
itt új erővel dolgozott a természeti tudomá-
nyok fejlesztésére. Három év alatt (1858—62-ig)
megvizsgálta a Bihar hegységet, melyet fardhat-
atlanul kutatótt, a legveszedelmesebb hegynyá-
lásokat és hegyereszeket, melyek nagyobb részét
még ismeretlenek voltak, meglátogatta, sőt több
barlangot fel is fedezett. Ez volt utolsó tudomá-
nyos utja az életben. Ez utazásból visszatérvén,
eredményét még egy jeles könyvben adta át a
közönségnek, mely könyv amag egész hegységnek
pontos ismertetését földrajzi, természetrajzi és
földtani tekintetben foglalja magában.

A boldogult kitünő természetbúvár vala; s
bár idegen születésű, annyira megkedvelé hazán-
kat, hogy Bécsből Budára áttétése is saját ki-
váltatására történt, s vég perczéig hi fira maradt ez
országban, melyet második hazájaként tekintett. 60
éves korában, a magyar nyelv tanulásához fogott,
melyben oly nagy előmenetelt tett, hogy már ma-
gyar könyveket is olvasott s értett. Hogy mily
személyes hely- és barlang kutató vala, arról
sok munkája tanuskodik, melyek közül Magyar-
országra vonatkozók: „*A bhári hegységéről és*
annak barlangjairól.“ — „*Az aggteleki Baradla*
Göömörmeijében.“ — „*A Duna Bécsről a Fekete-*
tengerig“ stb. A magyar természetvizsgálók mult
nyáron Pesten tartott gyűlésén a Bihar hegység-
ről tartott egy nagy érdeklü értekezést.

Szépirodalmi munkásságának eredménye:
azon majdnem 50-re menő novellái, vígjátékai és
történelmi drámái, melyeket kéziratban hátra-
hagyott.

Végre *Schmidl* több bel- és külföldi tudomá-
nyos társulat tiszteletbeli rendes, vagy levele-
ző tagja volt. Közli *Schmidl Gyula*.

Apróság.

— *(A szomszúság hatása az állati testre.)* A
szomszúság hatását *Andersen* Károly, a svéd fel-
fedezési utazó írja le, ki Afrika belsejében kirán-
dulásokat tett. A Délafrikában fekvő felső Dama-
rat országba tett kirándulás siker nélkül történt
meg ugyan, minthogy célját, mely szerint a
Canna folyó felső útját akará meghatározni, nem
érhette el; de mégis egy eddig ismeretlen ország
nagy részét bejárta, és 1858. évi július 3-ikán
az Omaturu folyónál (a déli szélesség 21° 20' nál
volt és egész a 19-ik szélességi fokig hatolt előre).
Egy ízben öt napig volt víz nélkül, és egy másik
ízben mind maga, mind a vele levő állatok 6/4,
napig voltak kénytelenek e legszükségesebb élet-
szert nélkülözni. — E nagy szükségét tárgyzó
levelében írja: „Ezelőtt soha nem láttam azon
hatást, melyet a túlságos szomszúság az embernél
és az állatoknál előidézik, s isten után remélem,
— hogy nem is fogom többé tapasztalni. Ez ember
szemeit vér futja be és üregekkel ki látszanak
ugorni; az ajkak megrepedeznek és havas-kék
szint öltöttek magukra, a a hang meggyengült és
megnehezdedett. — A kutyák szemei ellenben oly
mélyen süllyedtek be a fejbe, hogy végre csak egy
halvány sugárt lehetett azokból kijöni látni, testök
annyira el volt soványodva, elesésedve, hogy
csak tántorgó léptekkel húzták magukat odább,
néha-néha elnyomott vad vonításban fejezven ki
szenvédéseiket. Egy szegény ló, mely szintén tulaj-
donomom volt, egy ízben a szekérben kezembe nyuj-
totta be fejét, s midőn visszataszítottam, oly,
— mondhatnám szemrehányó pillantást vetett rám,
mintha akarta volna mondani: „kegyetlen ember,
nem látod, hogy el kell pusztulnom!“ — A szar-
vasmarha még többet szenvedett, és kinyitá méla
bögében fejezte ki. Ah! mennyire szivemre ha-
tott e látvány. Borzadás futja át tagjaimat, ha
ezen ijesztő napokra gondolok.“
Dr. B. L.

(Rögtönítelő bíróság) Hevesmegyében rögtönítelő bíróságot neveztek ki.

(Előzetési főlhívás.) Magyarországi gyűmölcsészete szinnyomatu rajzokban című munkára hirdet előzetési fölhívást Győröthy Ferenc, s ugyanazon árért, melyért a múlt évben 6 füzetet adott, a jövő 1864-ik évben 12 füzetet fog küldeni az előzetőknek.

(Egyszemélyes gyűlés.) Beszterczén, — mint a „K—K—” írja, — egy külvárosi polgár, nevelő háborúságban élt. A nő válopért kezdett odahagyott férje ellen. De a g. egyesült hitű egy házi törvényszék, a hívó a felek tartoztak, nem talált kelle okot a válásra s összeadta őket. A mint az illető helybeli pap, ezt tudtul adni a feleket maga elé hívatta; a nő kért, hogy két ragada elő férje nyakába verte. A férj még él, a nő pedig át van szolgáltatva a büntényítő törvényszéknek.

(Elfogott gyújtogatók.) Szépnir száz helységben Besztercze mellett e hó 6-án tűz ütött ki, s ha a gyors segély el nem nyomja, az egész sűrűn épült s szalmafedelű házból álló helység porrá égett volna. Azonban nemcsak a tűznek vetették elejét, hanem a gyújtogatókat is elfogták. A bűnösök — két óláh és egy cigány, — a szomszéd helységekből valók voltak, kiket azonnal Beszterczére a rögtönítelő bíróság elé kísérték.

(Kegyelenkedő rablók.) Sörnyén, Somogy-megyében, öt fegyveres rabló az ősz Somsich Miklósnak, a köztisztelteti Somsich Pál édes atyjának házába tört, s noha a megtagadt a gonoszterveken minden kézpénzt, mintegy 1000 forint önként kiszolgáltatta; ezek mégis elég embertelenek voltak tetlegességekre vetemedni, s egy csapás, melyet a 79 éves öreg kezével fogott föl, karjának veszedelmes törését vonta maga után.

(Mozgó utítás.) A raundit-prágai vonalon a conductorok egyikének feltűnt, hogy egy utas kezításkája mozog, minek következtében a táská kinyitását követelte. Az illető tulajdonos csak a sürgetősh követelésnek engedett, s a mellette ülőknök nem csakoly mulatságára, a kinyitott táskából mintegy 5 éves fűcska dugta ki fejét, kit atyja a menedji meggazdálkodása tekintetéből táskájába dugva akart szállíttatni.

(Szerelm és könnyelműség.) Bizonyos szertretremelő fiatal ember, jó családból, Párisban halálraan beleszeretett a párisi színésznök egyik legszebbikebe. A leány néhány hétig ragaszkodott a fiatal emberhez, hanem azután a változatossság elvöl kiindulva, ráunt. A fiatal ember elvált imadottjától s miután szerelmi buja mellett elment, déli Franciaországba utazott. Azonban a leány nem tudta feledni s szenvedélye egy sajtó pillanatában a leánynak 8000 frank évi jövedelmet hagyott végrendeletileg. Azonban ismerve a leány könnyelműségét és pazarlási hajlamát, nehogy a végrendeletileg hagyott összeg dacára végre is insőgre jusson, intézkedett, hogy az évi jött csak apróbb részletekben kappja. A fiatal ember meghalt. Most mit tett a színésznő? Miután a nemeslelkű ifjú egy kissé megsíratta, bizonyos ingerültség támadt benne, hogy éppentúl így sértő korlátok közé szorította, és egész örökségét egyszerűen elhárította 40 ezer frankért eladta valami uzsorának, a ki a szép évi illetéket részletekben hordja el a közjegyzőtől.

(Elkészt ítélet.) Párisban egy férj hűtlenség miatt bepörle nejt. A férj a per lefolyása előtt meghalt, de azért a törvényszék a pórt megemmisültnek, s a nőt és büntetését, kik

azalatt törvényesen összekeltek, törvény elé idézte. A vádlottak mindent tagadtak, de a bíró az okmányok nyomán a „bűnös” kimondandónak ítélte, s csak azért ment fel őket, minthogy a férj haldokló ágyán mindazoknak, kik ellene vétekkel, megbocsátott.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 11. Először: „Tények” és „Szellemdus hölgy.” A nemzeti színház részéről kitiűzött 50 és 30 arany pályadíjért versenyző eredeti vígjátékok 1 felvonásban. Mindkét vígjáték kevésbbé elégitette ki a várakozást. Az első — ugylátszik, — kezdőknek műve, ki még a szinműírás abc-jének áll, s nem hogy jellemeket alkotni, ügyes helyzeteket bonyolítani tudna; hanem párbeszédei is nagy gyakorlatlanságot árulnak el. A másik avatottabb kezere mutat, de némely szerkeszeti hibáktól ez sem ment. Nem akarjuk hinnii; hogy a sors által első előadásra kijelölt ezen két darab a pályázók jobbjai közé tartozzék; azért a pályázat eredménye iránt jó reményvel maradunk.

Sombat, decz. 12. „Faust.” Opera 5 felv. Vasárnap, decz. 13. „A lenecz.” Eredeti népszínmű 4 felv. Irta Sziglieti.

Hétfő, decz. 14. „A király házasságik.” Eredeti vígjáték 3 felv. Irta Tóth Kálmán.

Kedd, decz. 15. „Dinorah.” Opera 3 felv. Zenejét szerz. Meyerbeer.

Szerda, decz. 16. „Egy pohár viz.” Vígjáték 5 felv. Scribe után francziából ford. Nagy Ignác. Cautörtök, decz. 17. „Hunyadi László.” Eredeti opera 4 szakaszban. Irta Egressy Bénéjám. Zenejét szerz. Erkel F.

Budai népszínház.

Decz. 11—17. Minden este az „Ördög pilulái.” Nagy bohóság zenével és táncokkal 3 felv. Látványosság, minót még Buda falai nem láttak. Egy óriási zürzavar, minót csak erős képzelem teremthet, körül föl a néző előtt, míg a bohóságot végignézi. — Maga a darab csak gyenge fonál, melyre a legnagyobb ügyességgel és változatosággal a szemfényvesztés fényes karikái vannak fűzve, oly sűrűn és oly ragyogón, hogy ez összetartó fonalat tulajdonképpen észre sem veszi az ember. Annál megkapóbb a kiállítás disze, pompája mely különösen az első és utolsó felvonás végén, mindenkit méltán lep meg. Sok volna elsorolni az egyes mulatató s némely helyen csodás jeleneteket, — melyek szakadatlan sorban következnek egymást. Most a kulcsok és boros palackok tánczolás ballettel, majd angyalok csoportjaitól népesül meg a szinpad; most egy gözmozdony rüpi a légbé, majd az utasok szétszört tagjait összerakják s új életet lehelnek beléjük; most egy vén boszorkány áll előtűnk, majd egy pillanat alatt ifju tündérré változik. Csupa mese, csupa bohóság. Az előadás folyékonyssága, az ügyesen betanult táncok kedvessége, a gépezet meglepőse, mind összeműködnek, hogy a közönség elégedetten, sőt élvezettel nézze mindannyiszor végig a Párisban szer előadást ért darabot.

Szerkesztői mondanivaló.

6961. Lippa. Sz. Megszokott már, hogy ön küldemény mindíg kellemes meglepetést szerezzen először nekünk, azután olvasóinknak. A természetudományi ismeretek it népszerű és eredeti előadási modortól annál nagyobb örömmel van okunk üdvözölni, minél kevesebb még azok száma a magyar irodalomban, kik e téren sikerrel működnek.

6962. Komárom. Dr. St. J. Futólagos átpillantása után a küldött ezikknek, ugy találjuk, hogy munkatársaink sora ismét egy figyelemre méltó erővel szaporodott. A közleményeket nemokára adhatni reméljük. A rajzok igen korrektek.

6963. Kis-Czell. Kemesi. Magán tudomásul elég érdekes adatok, de a közzététel szükségét s okosságát nem látjuk. Mino ezért is érthetnek el a pusztá személyeskedésekkel? Vannak dolgok, melyekről: „ni nisi bene!” 6964. Nagybánya. O. B. Az ajánlatot örömmel fogadjuk.

duk, de meglevő készletünkél fogva csak tavaszra vállalkozhatnánk. A föltételek iránt nem vagyunk nehézkesek. Nem lenne ön oly szives, addig is néhány darabot tájékozas végett beküldeni?

6965. Debreczen. A. B. A felvilágosítást a jövő héten közölni fogjuk — a mennyire csak lehet, csontkítanul.

6966. Győr. Dr. S. J. Utóbbi leveleink tárgya el van intézve. A fönnálló szabály szerint jartunk el, reméljük, önnek is teljes meglegésére.

6967. Maros-Vasárhely. G. N. „A népek műveltségi történelme” a közölt terjedelemben és modorban lapunk köré turaladja.

6968. Szarospatak. Dr. S. J. E héten okvetlenül elintézzük az elintézendőket.

6969. Szécsi Dezső. Közöltetni fog.

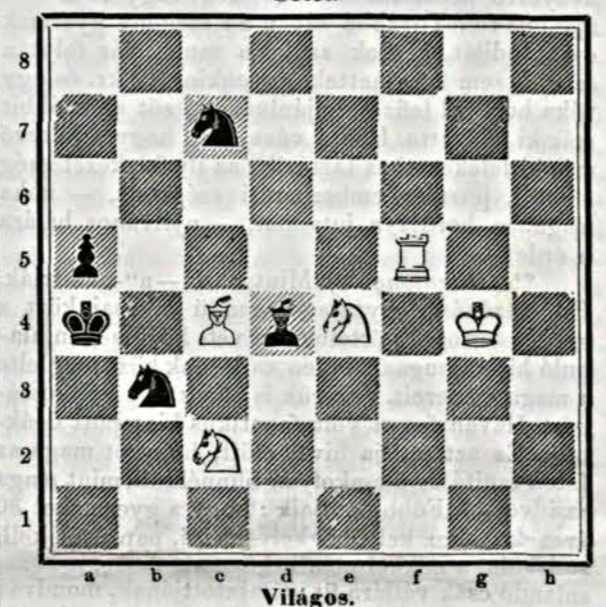
6970. Hanva. Szerencsésen megérkezett. Boldog karácsonni!

— A „Vasárnapi Ujság” régiebb évfolyamai. Eladó: A. V. U. 1857, 1858, 1859, 1860, 1861 és 1862 évi folyamai, teljes számu példányokban és kemény kötetekben; a jelen 1863. évi folyam pedig kótelten állapotban. A 7 évi folyamok összes ára 50 ft. A pénz bértemes küldése után szintén bértemesen küldetnek el. A vételár egy 1/4 része az inag által suttottak költségeire ajánljatik. Bővebb értesítéssel szolgál Balázs József Gyöngyösi.

Eladó: A. V. U. mind a 10 évi folyama 1854—1863-ig összeavarrva, tisztán megkímelve. Eladási ára 60 ft. Eladó tulajdonos Országh János, csizmadia és polgár Balassagyarmaton.

SAKKJATEK.

208. sz. f. — Healey F.-től (Londonban). Sötét.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 203-dik számu feladvány megfejtése. (Szerző megfejtése szerint.)

Világos. Sötét. Világos. Sötét. 1. Vb3—b3 Hc6—g7 2. ... Hg7—f5 3. Bc2—e3! Kd5—e4! 3. Vd3—c4! Kd5—e4! 4. Fd7—c6!mat. 4. Fd7—c6!mat.

Azonban sokkal egyszerűbb a melék-megfejtés 1. B—c4! 2. H—d2! 3. V—b3! 4. V—a4! mat lépés kkel, mely mód véleményünk szerint a4-en álló Sötét Gyaloggal lett volna gáttalható. Sakkjatszám mindnyájan ez utóbbi megfejtést küldötték be, azért a 103. sz. feladvány, az érintett gyaloggal pótolva, új gyantán, újabb mulatságokra fog szolgálni.

Helyesen fejtették meg: Veszprém: Fülöp József. — Pécs: Rittkay János. — Szarospatak: Roth Kálmán. — Pest: Csélik György. — Vekerle László. — Buczányban: Tomka Kálmán. — Valkányban: Kólszák Károly (a 201.-et is). — Nagy-Kitindán: Wolsinger Izidor. — Rimaszombaton: Terhes Lajos. — Módon: Radványi Vilmos. — Debreczenben: Zagya Imre.

Rövid értesítés. Veszprém. F. Ezuttal nekünk van igazunk. A kérdéses feladvány 5 lépéses megfejtése is szép de a mat 4 lépésre is megadható.

Melléklet: Előzetési fölhívás a „Falusi Gazda” 1864-ik évi folyamára azok számára, kik csupán a Vasárnapi Ujságra vannak előfizetve.

Melléklet: Előzetési fölhívás a „Pesti Hírnök” 1864. évi folyamára.

TARTALOM.

Spáczay Márton (arckép). N. J. — Karácsonra. Soós Miklós. — Mesék a kandallónál. Reich László. — A thea és hamisítása. Dr. Soltész Miksa. — Mohács (képpel). — Gázvilágítás Debreczenben (képpel). — Archaeologiai levek Zalamegyéből (képpel). Rómer Flóris. — A méhek mint tolvajok. Dr. Schmidt Adolf. — Apróság. — Tarház Egyház és iskola. — Közintézetek, egyetek. — Közlekedés. — Nemzeti színház — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Melléklet: A disznóhus ugynevezett veszélyessége. Egyveleg

Egész iv melléklettel.

A Vasárnapi Ujság 51-ik számához 1863.

alá vett, az izomfaloncz között temérék fonaloczt talált, s ezek számat az egész sertésben 13 millióra becsél.

1860-ik év január 12-én ugyanazon hónapban, a melyben Leuckart vizsgálódását kezdé — történt még az is, hogy egy 20 éves szolgáléany a drezdai városi kórházba felvétetett. Ez karácsonkor lett beteg, s jelentékeny lázban szenvedve — teste duzzadt s fájdalmas volt. Ezen jelek után itélve, betegségét a kórházbanhagymáznak tartották, azonban az előbbeni jelenségekhez csakhamar a végtagok minden izmaiban a legborzasztóbb fájdalmak álltak be, melyek minden mozdulatnál a kiállhatlansággal növekedtek, míg végre január 17-én a halál bekövetkezett. A kimutnak bonczolásánál a typhus semmi jele nem volt észlelhető, hanem béleben s izomrostjaiban temérék mennyiségű fonaloczt találtak. Ezen látlelet által további nyomozásra indittatva, Zenker orvosnak csakhamar tudomására jutott, hogy azon uriháznál, hol a leány szolgált, kevés idővel a leány megbetegülése előtt disznót ölték, s a mint az ebből készített kolbászik és sódarok megvizsgálásból kitűnt, ezen disznó fonaloczkokkal volt tele. A torkosságáról ismert leány valószínűleg a nyers húsból kóstolt, s ezen torkossággal borzasztó fájdalommal s a halállal kelle bünhődni.

Zenker orvos továbbá arról is értesült, hogy a hentes is nemokára a disznó leölése után hasonló körjelek kíséretében lett beteg, s betegsége alatt, mit köszvénynek tartottak, egész testén mintegy bűnülva volt és csak 3 heti betegség után birta magát ismét összeszedni. Hihetőleg ő is izlelé a nyers kolbásztöltelket és fonaloczt evett.

Ezek voltak a fonaloczkor első esetei, melyek embereken észleltek. Ezóta az orvosoknak — sajnállattal legyen mondva — még többször volt alkalmuk, e figyelemre méltó betegséget észlelni.

Igy 1860-ik év decemb. havában a waldecki Corbachban egy 3 tagból álló család disznóhus élvezése után beteg lett, s oly körjelek mutatkoztak, melyekben Waldeck orvos a fonaloczkort vélte felismerni; ennek következtében ő a kolbász — és húsból mutatványt küldött Zerker tanárnak, ki is ezeket görösvöl vizsgáltva, bennük nagy mennyiségű fonaloczt jelenlétét bizonyította; azonban daczára a súlyos megbetegülésnek, mind a 3 személy megmentetett. — Továbbá 1862. év tavaszán egyszerre azon hir keringett, hogy a fonaloczkor mint valóságos járvány lép fel és hogy Plauenben egy széhsországi városban s ennek közel környékén 30 ember lepett volna meg, s valóban a mint később az ottani orvosok Böhler és Königsdorfer közléseikből kitűnt, a hir nem volt túlzott, a betegség a tagok duzzadása s fájdalmasságával jelentékeny láz kíséretében folyt le; a súlyosabb esetekben a betegek mozdulatlan, mint tuskok feküdtek az ágyban. Azonban, noha egy tödrésze a súlyosabb esetekhez volt számítható, még is csak egyetlen egy beteg halt meg; a kevésbbé betegek 2—3 hét múlva, a nehézbetegnek azonban még csak hosszabb idő múlva — különféle utabajok lektüzdése után — gyógyultak fel. A betegek között leginkább meszarosok, szakácsok, gazdaszanyok s gyermekök voltak, kik — a mint bizonyult — nyers kolbásztöltelket, sültlelt húsdarabokat, cötteletert stb. ettek, — a corpus delicti azonban nem volt felmutatható. — Szintén ez időtáiban a heidelbergi kórodában egy fiatal meszaros fonaloczkor általi megfertőzése észleltetett; a beteg, kinek izomhúsában Friedrich tanár nagymennyiségű fonaloczt talált, néhány hét múlva felülült.

Az itt felsorolt esetekből látható, hogy a fonaloczkor ugyan már feltűnt, de oly kiterjedésben, mint Hettstedtben, még soha és soha nem dühöngött; ezen hettstedti diszlokoma tehát nemcsak az egészséggűgyi orvosi karhoz, — hanem minden egyes emberhez is intézet szózat, mely figyelmet, hogy az elővigyazati rendszabályok a fonaloczkor — az emberi testalkatának a veszélyes ellenségéi — ellen a legnagyobb szigorral kezeltessenek; e tekintetből kívánatos volna, ha az egészséggűgyi hatóság felügyelne arra, hogy csak egészséges hus hozassék a piacra, mi azonban igen nehéz feladat lenne, kivált falun, minthogy a disznóhúst nem igen veszik a piacról; e ragály veszélyét pedig a fonaloczkor párányisága s jelentékenysége még jóval növeli, miert is csak azon tapasztalat szolgálthat némi megnyugvást,

alá vett, az izomfaloncz között temérék fonaloczt talált, s ezek számat az egész sertésben 13 millióra becsél.

1860-ik év január 12-én ugyanazon hónapban, a melyben Leuckart vizsgálódását kezdé — történt még az is, hogy egy 20 éves szolgáléany a drezdai városi kórházba felvétetett. Ez karácsonkor lett beteg, s jelentékeny lázban szenvedve — teste duzzadt s fájdalmas volt. Ezen jelek után itélve, betegségét a kórházbanhagymáznak tartották, azonban az előbbeni jelenségekhez csakhamar a végtagok minden izmaiban a legborzasztóbb fájdalmak álltak be, melyek minden mozdulatnál a kiállhatlansággal növekedtek, míg végre január 17-én a halál bekövetkezett. A kimutnak bonczolásánál a typhus semmi jele nem volt észlelhető, hanem béleben s izomrostjaiban temérék mennyiségű fonaloczt találtak. Ezen látlelet által további nyomozásra indittatva, Zenker orvosnak csakhamar tudomására jutott, hogy azon uriháznál, hol a leány szolgált, kevés idővel a leány megbetegülése előtt disznót ölték, s a mint az ebből készített kolbászik és sódarok megvizsgálásból kitűnt, ezen disznó fonaloczkokkal volt tele. A torkosságáról ismert leány valószínűleg a nyers húsból kóstolt, s ezen torkossággal borzasztó fájdalommal s a halállal kelle bünhődni.

Zenker orvos továbbá arról is értesült, hogy a hentes is nemokára a disznó leölése után hasonló körjelek kíséretében lett beteg, s betegsége alatt, mit köszvénynek tartottak, egész testén mintegy bűnülva volt és csak 3 heti betegség után birta magát ismét összeszedni. Hihetőleg ő is izlelé a nyers kolbásztöltelket és fonaloczt evett.

Ezek voltak a fonaloczkor első esetei, melyek embereken észleltek. Ezóta az orvosoknak — sajnállattal legyen mondva — még többször volt alkalmuk, e figyelemre méltó betegséget észlelni.

Igy 1860-ik év decemb. havában a waldecki Corbachban egy 3 tagból álló család disznóhus élvezése után beteg lett, s oly körjelek mutatkoztak, melyekben Waldeck orvos a fonaloczkort vélte felismerni; ennek következtében ő a kolbász — és húsból mutatványt küldött Zerker tanárnak, ki is ezeket görösvöl vizsgáltva, bennük nagy mennyiségű fonaloczt jelenlétét bizonyította; azonban daczára a súlyos megbetegülésnek, mind a 3 személy megmentetett. — Továbbá 1862. év tavaszán egyszerre azon hir keringett, hogy a fonaloczkor mint valóságos járvány lép fel és hogy Plauenben egy széhsországi városban s ennek közel környékén 30 ember lepett volna meg, s valóban a mint később az ottani orvosok Böhler és Königsdorfer közléseikből kitűnt, a hir nem volt túlzott, a betegség a tagok duzzadása s fájdalmasságával jelentékeny láz kíséretében folyt le; a súlyosabb esetekben a betegek mozdulatlan, mint tuskok feküdtek az ágyban. Azonban, noha egy tödrésze a súlyosabb esetekhez volt számítható, még is csak egyetlen egy beteg halt meg; a kevésbbé betegek 2—3 hét múlva, a nehézbetegnek azonban még csak hosszabb idő múlva — különféle utabajok lektüzdése után — gyógyultak fel. A betegek között leginkább meszarosok, szakácsok, gazdaszanyok s gyermekök voltak, kik — a mint bizonyult — nyers kolbásztöltelket, sültlelt húsdarabokat, cötteletert stb. ettek, — a corpus delicti azonban nem volt felmutatható. — Szintén ez időtáiban a heidelbergi kórodában egy fiatal meszaros fonaloczkor általi megfertőzése észleltetett; a beteg, kinek izomhúsában Friedrich tanár nagymennyiségű fonaloczt talált, néhány hét múlva felülült.

Az itt felsorolt esetekből látható, hogy a fonaloczkor ugyan már feltűnt, de oly kiterjedésben, mint Hettstedtben, még soha és soha nem dühöngött; ezen hettstedti diszlokoma tehát nemcsak az egészséggűgyi orvosi karhoz, — hanem minden egyes emberhez is intézet szózat, mely figyelmet, hogy az elővigyazati rendszabályok a fonaloczkor — az emberi testalkatának a veszélyes ellenségéi — ellen a legnagyobb szigorral kezeltessenek; e tekintetből kívánatos volna, ha az egészséggűgyi hatóság felügyelne arra, hogy csak egészséges hus hozassék a piacra, mi azonban igen nehéz feladat lenne, kivált falun, minthogy a disznóhúst nem igen veszik a piacról; e ragály veszélyét pedig a fonaloczkor párányisága s jelentékenysége még jóval növeli, miert is csak azon tapasztalat szolgálthat némi megnyugvást,

alá vett, az izomfaloncz között temérék fonaloczt talált, s ezek számat az egész sertésben 13 millióra becsél.

1860-ik év január 12-én ugyanazon hónapban, a melyben Leuckart vizsgálódását kezdé — történt még az is, hogy egy 20 éves szolgáléany a drezdai városi kórházba felvétetett. Ez karácsonkor lett beteg, s jelentékeny lázban szenvedve — teste duzzadt s fájdalmas volt. Ezen jelek után itélve, betegségét a kórházbanhagymáznak tartották, azonban az előbbeni jelenségekhez csakhamar a végtagok minden izmaiban a legborzasztóbb fájdalmak álltak be, melyek minden mozdulatnál a kiállhatlansággal növekedtek, míg végre január 17-én a halál bekövetkezett. A kimutnak bonczolásánál a typhus semmi jele nem volt észlelhető, hanem béleben s izomrostjaiban temérék mennyiségű fonaloczt találtak. Ezen látlelet által további nyomozásra indittatva, Zenker orvosnak csakhamar tudomására jutott, hogy azon uriháznál, hol a leány szolgált, kevés idővel a leány megbetegülése előtt disznót ölték, s a mint az ebből készített kolbászik és sódarok megvizsgálásból kitűnt, ezen disznó fonaloczkokkal volt tele. A torkosságáról ismert leány valószínűleg a nyers húsból kóstolt, s ezen torkossággal borzasztó fájdalommal s a halállal kelle bünhődni.

Zenker orvos továbbá arról is értesült, hogy a hentes is nemokára a disznó leölése után hasonló körjelek kíséretében lett beteg, s betegsége alatt, mit köszvénynek tartottak, egész testén mintegy bűnülva volt és csak 3 heti betegség után birta magát ismét összeszedni. Hihetőleg ő is izlelé a nyers kolbásztöltelket és fonaloczt evett.

Ezek voltak a fonaloczkor első esetei, melyek embereken észleltek. Ezóta az orvosoknak — sajnállattal legyen mondva — még többször volt alkalmuk, e figyelemre méltó betegséget észlelni.

Igy 1860-ik év decemb. havában a waldecki Corbachban egy 3 tagból álló család disznóhus élvezése után beteg lett, s oly körjelek mutatkoztak, melyekben Waldeck orvos a fonaloczkort vélte felismerni; ennek következtében ő a kolbász — és húsból mutatványt küldött Zerker tanárnak, ki is ezeket görösvöl vizsgáltva, bennük nagy mennyiségű fonaloczt jelenlétét bizonyította; azonban daczára a súlyos megbetegülésnek, mind a 3 személy megmentetett. — Továbbá 1862. év tavaszán egyszerre azon hir keringett, hogy a fonaloczkor mint valóságos járvány lép fel és hogy Plauenben egy széhsországi városban s ennek közel környékén 30 ember lepett volna meg, s valóban a mint később az ottani orvosok Böhler és Königsdorfer közléseikből kitűnt, a hir nem volt túlzott, a betegség a tagok duzzadása s fájdalmasságával jelentékeny láz kíséretében folyt le; a súlyosabb esetekben a betegek mozdulatlan, mint tuskok feküdtek az ágyban. Azonban, noha egy tödrésze a súlyosabb esetekhez volt számítható, még is csak egyetlen egy beteg halt meg; a kevésbbé betegek 2—3 hét múlva, a nehézbetegnek azonban még csak hosszabb idő múlva — különféle utabajok lektüzdése után — gyógyultak fel. A betegek között leginkább meszarosok, szakácsok, gazdaszanyok s gyermekök voltak, kik — a mint bizonyult — nyers kolbásztöltelket, sültlelt húsdarabokat, cötteletert stb. ettek, — a corpus delicti azonban nem volt felmutatható. — Szintén ez időtáiban a heidelbergi kórodában egy fiatal meszaros fonaloczkor általi megfertőzése észleltetett; a beteg, kinek izomhúsában Friedrich tanár nagymennyiségű fonaloczt talált, néhány hét múlva felülült.

Az itt felsorolt esetekből látható, hogy a fonaloczkor ugyan már feltűnt, de oly kiterjedésben, mint Hettstedtben, még soha és soha nem dühöngött; ezen hettstedti diszlokoma tehát nemcsak az egészséggűgyi orvosi karhoz, — hanem minden egyes emberhez is intézet szózat, mely figyelmet, hogy az elővigyazati rendszabályok a fonaloczkor — az emberi testalkatának a veszélyes ellenségéi — ellen a legnagyobb szigorral kezeltessenek; e tekintetből kívánatos volna, ha az egészséggűgyi hatóság felügyelne arra, hogy csak egészséges hus hozassék a piacra, mi azonban igen nehéz feladat lenne, kivált falun, minthogy a disznóhúst nem igen veszik a piacról; e ragály veszélyét pedig a fonaloczkor párányisága s jelentékenysége még jóval növeli, miert is csak azon tapasztalat szolgálthat némi megnyugvást,

alá vett, az izomfaloncz között temérék fonaloczt talált, s ezek számat az egész sertésben 13 millióra becsél.

1860-ik év január 12-én ugyanazon hónapban, a melyben Leuckart vizsgálódását kezdé — történt még az is, hogy egy 20 éves szolgáléany a drezdai városi kórházba felvétetett. Ez karácsonkor lett beteg, s jelentékeny lázban szenvedve — teste duzzadt s fájdalmas volt. Ezen jelek után itélve, betegségét a kórházbanhagymáznak tartották, azonban az előbbeni jelenségekhez csakhamar a végtagok minden izmaiban a legborzasztóbb fájdalmak álltak be, melyek minden mozdulatnál a kiállhatlansággal növekedtek, míg végre január 17-én a halál bekövetkezett. A kimutnak bonczolásánál a typhus semmi jele nem volt észlelhető, hanem béleben s izomrostjaiban temérék mennyiségű fonaloczt találtak. Ezen látlelet által további nyomozásra indittatva, Zenker orvosnak csakhamar tudomására jutott, hogy azon uriháznál, hol a leány szolgált, kevés idővel a leány megbetegülése előtt disznót ölték, s a mint az ebből készített kolbászik és sódarok megvizsgálásból kitűnt, ezen disznó fonaloczkokkal volt tele. A torkosságáról ismert leány valószínűleg a nyers húsból kóstolt, s ezen torkossággal borzasztó fájdalommal s a halállal kelle bünhődni.

Zenker orvos továbbá arról is értesült, hogy a hentes is nemokára a disznó leölése után hasonló körjelek kíséretében lett beteg, s betegsége alatt, mit köszvénynek tartottak, egész testén mintegy bűnülva volt és csak 3 heti betegség után birta magát ismét összeszedni. Hihetőleg ő is izlelé a nyers kolbásztöltelket és fonaloczt evett.

Ezek voltak a fonaloczkor első esetei, melyek embereken észleltek. Ezóta az orvosoknak — sajnállattal legyen mondva — még többször volt alkalmuk, e figyelemre méltó betegséget észlelni.

Igy 1860-ik év decemb. havában a waldecki Corbachban egy 3 tagból álló család disznóhus élvezése után beteg lett, s oly körjelek mutatkoztak, melyekben Waldeck orvos a fonaloczkort vélte felismerni; ennek következtében ő a kolbász — és húsból mutatványt küldött Zerker tanárnak, ki is ezeket görösvöl vizsgáltva, bennük nagy mennyiségű fonaloczt jelenlétét bizonyította; azonban daczára a súlyos megbetegülésnek, mind a 3 személy megmentetett. — Továbbá 1862. év tavaszán egyszerre azon hir keringett, hogy a fonaloczkor mint valóságos járvány lép fel és hogy Plauenben egy széhsországi városban s ennek közel környékén 30 ember lepett volna meg, s valóban a mint később az ottani orvosok Böhler és Königsdorfer közléseikből kitűnt, a hir nem volt túlzott, a betegség a tagok duzzadása s fájdalmasságával jelentékeny láz kíséretében folyt le; a súlyosabb esetekben a betegek mozdulatlan, mint tuskok feküdtek az ágyban. Azonban, noha egy tödrésze a súlyosabb esetekhez volt számítható, még is csak egyetlen egy beteg halt meg; a kevésbbé betegek 2—3 hét múlva, a nehézbetegnek azonban még csak hosszabb idő múlva — különféle utabajok lektüzdése után — gyógyultak fel. A betegek között leginkább meszarosok, szakácsok, gazdaszanyok s gyermekök voltak, kik — a mint bizonyult — nyers kolbásztöltelket, sültlelt húsdarabokat, cötteletert stb. ettek, — a corpus delicti azonban nem volt felmutatható. — Szintén ez időtáiban a heidelbergi kórodában egy fiatal meszaros fonaloczkor általi megfertőzése észleltetett; a beteg, kinek izomhúsában Friedrich tanár nagymennyiségű fonaloczt talált, néhány hét múlva felülült.

Az itt felsorolt esetekből látható, hogy a fonaloczkor ugyan már feltűnt, de oly kiterjedésben, mint Hettstedtben, még soha és soha nem dühöngött; ezen hettstedti diszlokoma tehát nemcsak az egészséggűgyi orvosi karhoz, — hanem minden egyes emberhez is intézet szózat, mely figyelmet, hogy az elővigyazati rendszabályok a fonaloczkor — az emberi testalkatának a veszélyes ellenségéi — ellen a legnagyobb szigorral kezeltessenek; e tekintetből kívánatos volna, ha az egészséggűgyi hatóság felügyelne arra, hogy csak egészséges hus hozassék a piacra, mi azonban igen nehéz feladat lenne, kivált falun, minthogy a disznóhúst nem igen veszik a piacról; e ragály veszélyét pedig a fonaloczkor párányisága s jelentékenysége még jóval növeli, miert is csak azon tapasztalat szolgálthat némi megnyugvást,

alá vett, az izomfaloncz között temérék fonaloczt talált, s ezek számat az egész sertésben 13 millióra becsél.

1860-ik év január 12-én ugyanazon hónapban, a melyben Leuckart vizsgálódását kezdé — történt még az is, hogy egy 20 éves szolgáléany a drezdai városi kórházba felvétetett. Ez karácsonkor lett beteg, s jelentékeny lázban szenvedve — teste duzzadt s fájdalmas volt. Ezen jelek után itélve, betegségét a kórházbanhagymáznak tartották, azonban az előbbeni jelenségekhez csakhamar a végtagok minden izmaiban a legborzasztóbb fájdalmak álltak be, melyek minden mozdulatnál a kiállhatlansággal növekedtek, míg végre január 17-én a halál bekövetkezett. A kimutnak bonczolásánál a typhus semmi jele nem volt észlelhető, hanem béleben s izomrostjaiban temérék mennyiségű fonaloczt találtak. Ezen látlelet által további nyomozásra indittatva, Zenker orvosnak csakhamar tudomására jutott, hogy azon uriháznál, hol a leány szolgált, kevés idővel a leány megbetegülése előtt disznót ölték, s a mint az ebből készített kolbászik és sódarok megvizsgálásból kitűnt, ezen disznó fonaloczkokkal volt tele. A torkosságáról ismert leány valószínűleg a nyers húsból kóstolt, s ezen torkossággal borzasztó fájdalommal s a halállal kelle bünhődni.

Zenker orvos továbbá arról is értesült, hogy a hentes is nemokára a disznó leölése után hasonló körjelek kíséretében lett beteg, s betegsége alatt, mit köszvénynek tartottak, egész testén mintegy bűnülva volt és csak 3 heti betegség után

Nyilatkozat.

Boldogult édes atyám idős Fáiszi Anyos Pál halála után távollétem miatt rólam becsmerő hírek keringvén, miknek biztos forrására nem juthatok; ép azért mindezen híreknek kizárólag vagy továbbterjesztőit ezennel nemtelen gyáva hazugrágalmazónak nyilvánítottam, s ha valaki ezáltal magát sértve érezné, elégtételt lekre készen állok.

Veszprém, december 7. 1863. Ifj. Fáiszi Anyos Pál.

BÖHM és KÁNYA

József-tér 10-ik szám alatt, ajánlják minden évszakra dúsán ellátott legújabb bel- és külföldi divatárúkat.

POPP J. G., gyakorlati fogorvos, cs. k. osztr. szab. és első amerikai s angol kizár. szabad.

ANATHERIN-SZÁJVIZE

Bécsben, ezelőtt Tuchlauben 557. sz. most: Stadt, Bognergasse 2-dik szám alatt. a takarékpénztár átlételeiben. Egy üvege ára 1 ft. 40 kr., - göngyölés 20 kr. a 6. Kapható Pest városi minden gyógyszer-tárban, valamint minden illatszere-kereskedésben.

Cs. kir. legfelsőbb szab. fogpasta. Ára 1 ft. 22 kr. FOG-ÚLOM. Az odvasfogak saját olmosására. Ára 2 ft. 10 kr. Növényi fogpor. Papirtokban. Ára 63 krajczár osztr. érték.

Min'tin szájvezeték évek hosszú során a fogak- s szájrészekre nézve is mint le- kiténő épségben tartó szerek bizonyult be, s mint tolett-tárgy a magas s legmagasb uraságok által egviránt használtak, nevezetesen pedig nagy tekintély- orvosi egyéniség k részéről számtalan bizonyítványok által — a szemek jelessege igazoltatik, a testnevelő, hogy Anatherin-szájvizem az utolsó nagy világhírlésen is kitüntetett, s Angolországban kir. nagybritannai szabadalommal látott el, — s a hamiások ellen védve lón, s Amerikában is hasonló kitüntetés s rendkívüli kedveltségben részesítették, s a bírálalom több cikloelő hírlapi levelezések által megismertették, — annál fogva annak további dícséretét fölöslegesnek tartom. Kaphatók PESTEN: Török J. gyógyszerész úrnál, király-utca 7. sz. — Unschuld Ede úrnál vacsár-ut. számban. — Scheelz gyógyszerész úrnál a „szent három- ság"-hoz. — Leykauf testvér úrnál. — Thalmeier és társa. — Lueff M. és Oszwald úrnál. — BUDA: Bakacs Sándor udvari gyógyszerész — és Rath J. gyógyszer úrnál. 449 (1)

Cs. k. sz. tiszavideki vasút.

HIRDETMÉNY

A közlebbi debreczeni országos vásár alatt 1863. évi december 28-tól bezárólag jóvá 1864. évi január 11-ig, a jelenleg Czegléd és Debreczen között közlekedő rendszer személyvonatokon kívül naponta még egy második vegyes-vonat fog közlekedni, oly módon, hogy a Debreczben menendő esti 8 óra 24 perczkor Czeglédről, a Pest felé menendő pedig esti 10 óra 29 perczkor Debreczenből indul el.

Ezen intézkedés mellett a Pestteli egyenes ó-szeköttes, s pedig Debreczen felé a Pestről 5 óra 35 perczkor délután, Pest felé pedig a Czeglédről Pestre 6 óra 29 perczkor reggel elinduló vonatokkal fog eszközölni.

42(1-3) Az igazgatóság.

Érezkoporsók,

szilárdabbak s díszesebbek, mint a fakoporsók, s nem drágábbak a fából készültöknel, ajánlja az alulirt gyár mindazoknak, kiknek azon szomu kötelesség teljesítése jutott, hogy szerte tt óviek holttetemeit illó módon eltakarítsassák.

Beschoner A. M. és társa első cs. kir. legf. szab.

érezkoporsók főgyári raktára, hol ezen érezkoporsók nagy választékán kívül még mindenmennyi szemüvegek, vánkók, matrások, vizógók stb. lehetőleg legolcsóbb áron kaphatók. — Ítélik: Pesten, a kis-hid utcában, a „vadász-kürt"-szaloda mellett.

Videki megrendelések pontosan és gyorsan teljesítenek. 348 (6-12)

PÁLYÁZAT.

Dobsina szabad bányavárosa részéről egy 600 a. 6 ft. évi állandó fizetéssel egybekötött orvostudori díjazásra pályázat nyitattván; mindazok, kik azt netán elnyerni ohajtják, fel ívatnak, miszerint kellőg felszerelt gyakorlati képességüket és igazolt kevénytük 1864-ik évi február 1-ig a nevezett város tanácsához, ahol a közelebbi föltelek meg tudhatók, beküldeni sziveskedjenek. — Dobsina, december 10-én 1863. 447 (1-3) Fábry Károly, főbíró

Figyelemreméltó hirdetemny! A csász. kir. szabalmazott

Érez- s fémtisztítópor

első főraktára egész Magyarországára nézve, mely észszerűségénél fogva máris a legnagyobb elismeréssel találkozott, — s mely által bármennyi érc-tárgyat, u. m. aranyat, ezüstöt, rezet stb., továbbá üveget és porcellánt a legolcsóbbáért s meglegelőg gyorsan lehet tisztítani. — Ítélik: Schneider G. fűszer-kereskedésében Pesten, a Lipót-utcában.

1 nagy csomag ára 30 kr., közepesüri csomagé 15 kr., kisebb csomagé 8 ujkr. Nagyban vételnél természetesen olcsóbbt. 387 (3-4)

Hirdetés.

Van szeresém minden ismerőimmel, barátaimmal, s jóakörömmel tiszteltetésemmel, hogy állandó lakóamat Szabolc-ról Budára, Vizi-városba, fő-utca 28. szám alá tettem át. — Buda, 1863. december 10. Koczka Nándor építész. 440 (1-8)

Az orvosi kar legnevezeteseb tekintélyeitől megvizsgált, ajánlott s bizonyítványokkal ellátott s csász. kir. és hercegségi udvarok által szabadalmakkal kitüntettet és pártfogolt

Dr. BÉRINGUIER LIPÓT illatos gyógyysz. korona-szesze,

vagy: A kölni víz Quintessentiája.

Dr. Béringuier korona-szesze, melyet a legfinomabb s legrágább illatos-égyenes alkotórészekből leparolva találunk, nemcsak mint dicső illatviz, mely az életszerket felébreszti és erősíti, hanem gyógyerejénél fogva egyszersmind kitűnő segéd-gyógyszer, Valóságos jótétemény azon személyekre nézve is, kik főfájában vagy fejköszvényben szenvednek; nemkülömben fog- és emésztési mészereket illetőleg, s szilárdabb természetű osztoz baoknál, valamint az ideg-szervezetek némely gyöngébb állapotaiban is mint idegtöltő, göröscsillapító s erősítő dr. Béringuier korona-szesze bevétele, azzal dörzsolés és megnev-sített kendők borogatása által mint idegtöltő, göröscsillapító s erősítő házi szer a legnagyobb sikerrel használják. Kellemes élméletet nyújt a korona-szesz használata a mindennapi mozdandól is, hogyha a mosdóvizbe kevertetik, akkor nemcsak a szemeket erősíti, hanem egyszersmind a bőrnek ruganyos puhaságot s ifjas frissésgét kölcsönöz.

Dr. Béringuier cs. k. sz. illatos gyögyeszes korona-szesze kizárólag eredeti üvegekben 1 ft. 25 kr. s eredeti ládikákban 6 üvege 7 ft. 50 kr. adatik el. — Az üvegek mindégnyiken az itt oldalvást látható bolvcek vannak dobóruv benyomva, s az összes függvények a bélyeg 1865. évi dec. 7-ki patense szerint belajstromozva.

BORCHARDT ORVOSTUDOR illatos növény-szappana.

Egy eredeti bepecsételt csomagunk ára 42 kr. Dr. Borchardt növény-szappana, tiszteletreméltó orvosok és magánsejdek megbízható dícsérei írásai szerint, a leghitelesebbnek és legjobbnak ismertetik a bőre nézve, miután minden ilyenmél bel- és külföldi gyártmányokat mindedig el nem ért — jellemző s sajátos hatása által mesze folulul, s hasonlóképp nagy sikerrel alkalmazható mindenmennyi furdókhöz. — Egyetlen kísérlet mindenkül meggyőző, s dr. Borchardt-féle növény-szappant előtte napi szükségletet teszi.

Dr. SUIN de BOUTEMARD illatos fog-pasztája.

Dr. Suin de Boutemard illatos fog-pasztája elismert czélszerűsége, hírdetett s tökéletesen alkalmas anyagokból összetett szer a fogak és foghús finomítására, sokkal gyorsabban és biztosabban tisztít, mint az eddig használt és ismert szerek, anélkül, hogy a fogzománczot a legesekelebb mérvben is megtámadná, s míg edzőleg és erősítőleg hat, egyszersmind az egész szájtüregnek igen jótékony hatásúgát kölcsönöz. — Dr. Suin de Boutemard fogszappana tehát teljes joggal és leghasznosabb és legolcsóbb szépitő-szerek egyikül ajánljuk.

Dr. Lindes tanár növényi rudas haj-kenőcse.

A haj növényére igen jótékonyan hat, miután ezt hajlékonyan tartja, s a kizsáradástól megóvja, annak növekedett fejt és rugalmasságot kölcsönöz, s egyszersmind a fejtető szilárdítására is alkalmas. — Leghitelesebbnek bizonyult szabadalmazott első rangu szépitő-szerek!

Hartung orvostudor NÖVÉNY-HAJKENŐCSE, CHINAHÉJ-OLAJA,

a hajfenntartására és szépitésére. Ara palczkint hasznaiati utasítással 85 kr.

E növény-hajkenőcs hatályos tápláló nedvek és növényi anyagok összetételéből áll; az ehhez alkalmasított növények évülő tavaszi dísznövények, melyek főnképpen bizonyult kivonatok és válogatott gyökerek által erősítve, az emberi szervezetet idele szorjékat közlik. Dr. Hartung növény-hajkenőcsének használata által a fejbőrnek új erőteljes állomány szertertetik, s a hatóteve oly csodás módon éleszt-tik, hogy friss növényre képesítve lesz. — A hajak szépsége ápolását illetőleg.

Dr. BÉRINGUIER növénygyök-hajolaja.

Ment minden ártalmas vegyülettel. Dr. Béringuier növénygyök-hajolaja, a haj és székell épen tartására, erősítésre- és szépitésére mindig s mindennél a legbiztos eredménynyel használatot, gétolja az oly kellemetlen koppa és sümér képződését, a hajnak előnt fényt, kellemes simaságot és nyulakonytságot kölcsönöz, sőt még olyan esetekben is, hol a hajak kimenés s korai özülése már bedültt, gyógyeseres hatása biztos s meglepő, és így dr. Béringuier növénygyök-hajolaja még a legjobb külföldi hasonemű készítmények elöbe is bátran helyezhető, s azokat olcsóság nézve, jóval felül is mulja. Dr. Béringuier cs. k. sz. növénygyök-hajolaja mindégnyiken eredeti üvege az itt oldalvást látható bélyeg van nyomva, s fekete visszslal bepecsételve, ára egyaránt, minden raktárban 1 ft.

Dr. BÉRINGUIER növényi hajfestő-szere.

Ezen, csak a legújabbban feltalált, s az erre meghívott orvosi tekintélyek által megvizsgált s tökéletesen észszerűnek elismert s ártalmatlan bizonyított hajfestő-szerrel a haját és székallat minden árnyazatot szíre tetszés szerint festheti, anélkül, hogy a fejbőrt beszenyend, vagy valamely szagot hátrahagyva. Hasznaiati módja nagyon könnyű és egyszerű, az általa eszközölt hajszínezet meglepően természetes, hatása pedig teljesen biztos s félreismerhetlen. Dr. Béringuier csász. kir. szab. hajfestő-szere. I. és II. szám-mal jelölt két üvegesedésben foglaltatik, s mindennél 5 ft. (szabott áron) adatik el. A múltéhoz megkívántató 2 kézfő és 2 csésze mellé van foglalva, s a skatulyák mindégnyiken az itt oldalvást látható bélyeggel kétszeresen lepecsételve vannak.

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF, OSZVALD ANTAL, JEZOVITZ M., KISS KÁROLY,

- A.-Kubin: Tyroler és Schlesinger. Eszterebváros: Schmidt A. Eszterváros: Bierbrauer C. J. Ersekújvár: Conlechner Ign. és Laczko Pülpö. Felhértéplom: Popovics B. J. Gyöngyös: Kocianovich gysz. Gyula: Orley István gyógyszer. Wütkler F. E. gyógyszer. Győr: Ecker F. Szulzer és Csep. H.-M. Vasárhely: Braun és t. Iglo: Tirscher G. gyógyszer. Jászberény: Leitner K. Jolsva: Porubszky Sámuel. Kaloosa: Béhr Lipót B. Kassa: Eschwige E. és Quirfeld K. Kaposvár: Kohn J. Keszemerk: Markovits Gy. Késmárk: Generisch C. A. gysz. Kézdí-Vasárhely: Fejér Lukács. Kolozsvár: Wolf Janos gysz. Khodj Jozsef özv. gyógyszer. Komárom: Belloni Angelo. Kormözbánya: Ritter J. Kőszeg: Tenkóczy V. gyógyszer. Seiler H. K.-Sz. Miklós: Csapp G. Lippa: Csorán A. Lipó-Sz. Miklós: Miko M. és Kriovos J. Losonez: Body J. E., Geduly A. gyógyszer. Lugos: Schiessler Antal. Lőcsé: Lehner Ist. J. gyógyszer. Magyar-Ovár: Fogh Sándor. M.-Vasarhely: Czegray J. D. Mediasch: Vandory és Brandsch. Munkács: Tóth Károly. Nagy-Abon: Pinter test. és Lukács Agost: gyógyszer. Nagy-Banya: Haracek J. Nagyvárad: Huzella Mátys, és Janky Antal. Nagyszombat: Keszély J. Nagy-Kényed: Bisztritsány A. Nagy-Sz. Miklós: Klár F. D. N.-Beeskerek: Payer J. D. N.-Kalló: Mandl Sal. N.-Szecsen: Zohrer Ferencz A. N.-Kaniza: Welisch M. V. és Rosenfeld S. Nyirbátor: Legányi E. Nyiregyháza: Reich és Pavlovits. Nyitra: Láng E. dr. gyógyszer. Paks: Florian J. Pápa: Bernmüller J. és Tschopen. Pétervárad: Nagy Ignéz. Pees: Schiebinger F. Adler A. Pozsony: Weinstabl D. és Heinrich F. gyógyszer. Rimaszombat: Kraetschmar C. A. Rozsnyó: Feymann A. Sassin: Múcko A. gyógyszer. Sopron: Eder F. gysz. Rupprecht J. gy. és Pachhofer L. Segesvár: Misselbacher J. B. fia és Teutsch. Selmezbánya: Dinak J. Sükös: Holmák B. gyógyszer. Szabadka: Farkas Jozsef. Szamos-Ujvár: Placintar és fia. Szatmár: Weiss J. Szeged: Kovács M. gy. Kovács A. Fischer és Schopper. Szeged: Zohrer Ferencz A. S.-Sz. György: Vitályos Béla. Szegvár: Rudy J. gyógyszer. Sziget: Eisendorfer G. gyógyszer. Szolnok: Raan Jakab. Szombathely: Tempel F. és Pachhofer J. és Pillich F. v. gysz. Székes-Fehérvár: Deutsh A. Temesvár: Roth L., Kuttin M. és Pecher J. E. gysz. Tolna: Hofbauer Márkus. Trécsen: Kulka Isidor. Új-Vérbász: Singer H. és társa. Újvidék: Schreiber F. Ujvárház: Liszkay János. Veszprém: Guthart Tivadar fia, és Heinrich A. Váz: Bodendorfer Gyula. Vag-Ujehely: Beierdorff L. Zala-Egerszeg: Isó F. gyógyszer. Zenta: Wuits testv. Zombor: Popits István. 4576 (10-10)

Fényképezészek számára.

Angerer és Aigner

a fényképezéshez megkivántató mindennemű készülétek, chemikáliák, papirok, eszközök stb. gyára és dúsán rendezett raktára.

Chemikáliák, kitűnő tisztaságuk s biztosak Collodiumok, Angerer Lajos cs. kir. udvari fényképezés után, bepecsételt és saját cégünkkel ellátott üvegekben.

Száraz collodium-lemezek, az abhoz tartozó utasításokkal, s azok elveésére megkivántató ládikákkal. sáját gyártás, Angerer Lajos cs. kir. udvari fényképezés után. Papírjaink legkiváltókép egyformaműnőségű, kellemes hang, tiszta fehérség s erőteljes má-olatoskál által tűnnek ki. Egy kőncz ára 3-4 ft., nagyobb vételeknél jelentékeny részadás.

Passe partout, Néző-székénykéhez, izletesen összeállítva, rendkívüli olco-árakért valamint egyesek nagyobb képekhez. Voigtlander és fia birneves gyárából Braunschweigban, tökéletes választékban: nagy raktárt

Objektívok, tartunk még Franciaország legelső gyáraiból való objektívokból is, melyek jósaért kezeskedünk. Camera-obskurák, látogatási jegyek, stereoskopok, nagyobb arcz- s tájképek lemosására, minden megkivántató nagyságban 10-100 ftig.

Stativok, legújabb s legolcsószerebb szerkezettel; kurbel-stativák fából, nagyobb camerákhoz, rendkivülleg olco. Szetszedhető utazó-stativák.

Utazó-sátor (Reise-Zelt), a legújabb angol minta szerinti, igen gyakorlati s könnyen szállítható. Simitő-gépek (Satinir-Maschinen), központ-és oldalhelyzetű.

Látogatási-jegyek és kartonpapír-metszőgépek, francia és angol gyártmány, fejlett mechanika, különösen ajánljuk legújabb francia posztópor hátrészreket. Hátrészek (Hintergründe), simák, egyszerűek, onyv- és olaj-festékekkel; továbbá tájképek és szoba-díszít-mények: különösen ajánljuk legújabb francia posztópor hátrészreket. Fejtartók (Kopfhalter), gyermek-ek és felnőttek számára 8-18 ftig. — Díszimennyeik, oszlopok, karimaszok, argentom-fetek, másod-perczorok, collodium-szűrő-készületek stb., üveg, porcellan, guttapercha-vezetőcsövek (Cuvetten) és faszok, angol lemezartók, matric-öblögetők, tekerések s lőszór-zsinórok, a képek szárítás- és tisztítására, szűrő-állványok, szarító serpenyők és plének, kisebbszériű tized- és kézi mérlegek stb., s egyáltalában az ily műhely felszerelésére megkivántató eszközök.

Hogy készítményeink a készületeink szilárdasága s tisztaságáról az illetők meggyőződését szerzhessenek, — izletünket egy fényképezési műkelyvel hoztuk kapcsolatba. Árszabályok, valamint mutrák a fényképezett butorok s hátrészek, kivánatra bér utentesen küldetnek meg.

Kivánatra a fényképezésben gyakorlati oktatás is adatik. A midőn az összes photographosk s photograph-kedvelőit tetemes megrendelésekre felhívni szerezésenk volna, igérjük egyszersmind, hogy megrendeléseiket gyorsan, pontosan s a verők legnagyobb megelégedésére fogjuk teljesíteni.

Másolatok tetszészerinti mérv- s mennyiségben a legpontosabban teljesítetnek; szintügy elvállaltatnak megrendelések iparmű-tárgyak s nyári-lakok levételére minden megkivántató nagyságban, valamint stereoskopiai képmásolatokra. 421 (2-6)

Angerer és Aigner Bécsben, Wieden, Theresianungasse Nr. 6

Két lap
együtt:
Egész évre 10 ft.
Fél évre . . . 5 ft.

Tizenegyedik évfolyam.

Egy lap
külön:
Egész évre 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1864-dik évi folyamára.

Az 1863 dik év letüntével egy évtizede záródik be a **Vasárnapi Ujságnak.**

A viszontagságos napoknak, melyek ez idő alatt a haza felett elvonultak, nemcsak élő tanuja s följegyzője volt e lap, hanem ez idők hullámjárását, a rosz és jobb idők lüktetéseit maga is élénken érezé.

A sors ugy akarta, hogy a **Vasárnapi Ujság** első évtizedének záréve, a most lefolyó 1863-ik év, melynek bekövetkezését kétszeres örömmel üdvözölte a szerkesztő, reá nézve a legmostohább eredményü lett minden eddigi évfolyam között. Nem panaszképen mondjuk ezt, mert hiszen a rokonszenv és elismerés érdemünk felletti s örökre lekötendő jeleivel bőven találkoztunk más uton: de lehetlen itt is meg nem emlékezni ezen évről, melynek történelmi fontosságu sanyarusága a magyar népnek s így a magyar olvasóközönségnek is zömét, magvát, legbuzgóbb részét sujtotta, s művelődési, irodalompartolási nemes buzgalmban is megszibasztotta.

Epedve várja a hon a mostoha napok elmulását, s ha az isteni gondviselésbe, a tekintélyes emberi segélybe s mindenekfelett a magyar népnek behibonyult önfenntartási ösztönébe s erlyébe vetjük bizalmunkat, a legjobb reményekkel eltelve nézhetünk a közel jövő boldogabb napjai felé.

Teljes bizalommal lépünk át mi is a **Vasárnapi Ujság** új évtizedének küszöbét. Az eddigi szerkesztőség, s a testvérlapoknak régi és újabb munkatársai megújult erővel, s a régi jó szándékokkal látnak izmát a munkához, hogy a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok**, melyeknek létezési szükségét, irányát s modorát most már évek sorai szentesítették, továbbra is a magyar közönség rokonszenvének tárgyai, a magyar szellemi törekvések tárházai, s a jó és rosz napokban egyaránt tanácsadói vagy vigasztalói maradjanak.

A **Vasárnapi Ujság** szellemi s külső kiállítására nézve jelenthetjük, hogy újabb czélszerű intézkedéseket tettünk, melyek a lap tartalmára, a képek és rajzok tökélyére s változatosságára nézve ismét új erőknek s tehetségeknak fognak tért nyitni.

A mi pedig a **Politikai Ujdonságok** illeti, mondanunk sem kell, hogy az idők politikai járása most oly erős, napjaink oly érdekes fejleményeket hordanak méhőkben, mikép dióhéjba szorított „**HETI KRÓNIKÁNK**“ további érdekes és tanulságos voltáról ezuttal bizton kezeskedhetünk.

Remény s bizalomteljesen bocsátjuk ki tehát e lapok régi s újabb barátjaihoz szives meghívásunkat, s hisszük, hogy az új évtized küszöbén ismét teljes számmal fogunk találkozni. Adja az ég, hogy a régi jó kedvet is minélelőbb feltalálhassuk!

Pest, december elején 1863.

HECKENAST GUSZTÁV,
kiadó-tulajdonos.

PÁKH ALBERT,
felelős szerkesztő.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (Január—december)	10 ft.	Fél évre (Január—Junius)	5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság :		Csupán Politikai Ujdonságok :	
Egész évre (Január—december)	6 ft.	Egész évre (Január—december)	6 ft.
Fél évre (Január—Junius)	3 ft.	Fél évre (Január—Junius)	3 ft.

Tiz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A pénzes levelek bérmentes küldése kérefik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.

(Posten, egyetem-utca 4-ik szám.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomtatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1863.

Pest, december 27-én 1863.

Előfizetési föltételek 1863-dik évre :
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt : Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság : Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok : Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Gyujtó Károly, tengernagy.

Magyar tengerész! Mily ritka tüne-mény! Hány van, ki nemzetünköl e vész- és dicsőség-környezett pályán utat tört, s a világtenger különböző partjain, lobogójának s a magyar névnek becsületet vívott ki? — Sokszor mondták, hogy Magyarországnak, mely Kárpátoktól az Adriáig terjed, a nemzeti jóllét és szabadság szilárdulásának a tengeri kereskedelem, s a nemzeti nagyságnak a tengeri hatalom tehetné legfőbb emeltyűjét.

Sokszor hallottuk ama hangos felhívást: tengerre magyar! egy új tért kell ismét elfoglalnod, hogy a haza gazdag, erős és szabad legyen.

Gyujtó Károly e felhívást már régen megelőzte volt. Őt már sok évvel azelőtt kiröpitették keble vágyai az édes honi körből. Egyedül állva, egyedül küzdve az ismeretek arany gyapjért, idegen elemek s annál még idegenebb emberek között, állandó példájául annak, hogy a magyar, erős és elszánt akarat mellett, akármelyik pályán versenyezhet a külföld fiaival. Méltó, hogy életirátát olvasóink ismerjék, s a ritka példából tanulságot merítsenek.

Sepsi-Martonosi Gyujtó Károly egy ősi székely család ivadéka. Született 1803. dec. 19-kén Parajdon, Udvarhelyszékben. Atyja köztisztviselő volt, utóbb a nagy-enyedi ref. főiskolában gondos neveltetésben részesítette. Gyujtó Károlyra tanuló társai még most is mint kitünő tanulóra emlékeznek. Foglalkozása olvasás és rajzolás, játszótere pedig a Maros sebes hullámai voltak, melyek az atyai ház előtt zúgtak alá. Atyja, kinek közhasznu szolgálati buzgalma gyermekei neveltetésének irányára is kiterjedt, örömmel nézte fiának a víz iránt mindig növekedő vonalmát, s hogy mily bátran evez kis csolnájával a képzelt kis tengeren, a tuláradt folyamon; mert kedvenc eszméjének, a Maros szabályozásának, minek létesítésén az öreg fáradhatatlanul működött, egy-

koron fiát reménylette adhatni főmunkatársul. Így találkozott az atyai akarat a fiu hajlamaival.

A tervet elősegítették a hadi szerekkel minden évben, épen a Marosparton fekvő házig felvontatott császári hidászajkák tisztjei, kikben az atya sok alapos műveltséget, a fiu kedves társalgókat talált. Az atya elhatározta, hogy fiát beadja a császári hidászokhoz Klosterneuburgba, hogy a vizmütant alaposan megtanulja s hazájának hasznos szolgálatokat tehessen. A fiu elhatározta, hogy elevez a Maroson s átvitorlázik az

messze volt Magyarországtól. De maga az ausztriai hadi tengerészet is a kormányzatnak egy távoleső, idegen jellemű ágát képezte. Mint a velencei köztársaság flottájának maradványaiól átalakított hadtest, velencei tisztiek s olasz vezénység alatt csupa olasz katonákból állott. A velenceiek ugy nézték azt mint sajátjukat, hol a vezéreség a dogék s a tisztai állomások a patriciusok unokáit illetik, s gondosan s féltékenyül őrizték minden idegen befolyástól. A cs. kormány az 1815-diki bécsi kongresszus után csak tíz évvel kezdett hozzá e különvált és hanyatlásnak indult hadtest újra szervezéséhez, mikor azt a nápolyi és görög forradalmak miatt az adriai partok és az osztrák birodalmi kereskedelem védelme elutasíthatlanul igényelték; másfelől politikai szükségességgé vált az is, hogy a hajóhad tiszta olasz jelleméből más nemzetbeliek fölvételével lassan-lassan kiemeltessék. Az osztrák hadi tengerészet 1824-ben indult új átalakulás elébe, Paulucci határgóf terve szerint, ki az újból szervezett és megnagyobbított hadtest parancsnokává tétett.

GYUJTÓ KÁROLY.

Ez időtájban Gyujtó Károly már hidász-örmmesterré volt előlépve s nemcsak a hidászkar-nál előadott tanokban tett kitünő előhaladást, hanem jeles magaviselete tekintetéből megengedtetvén, hogy szolgálati idejének egy részét a bécsi polytechnikumban töltse, ott is sokoldalú kiképződést nyert, s előjáróinak figyelmét annyira kárdemelte, hogy a főhaditanács részéről felszólítást kapott a tengerészethez átlépésre.

Igy teljeseztek be váratlanul az ifju álmai. De ekkor kezdődtek nagyobb küzdelmei is, mi-ken csak elszánt akarat s szilárd lélek győzedelmeskedhetik. Mély bánatot érzett, hogy szülőinek beleegyezését a vész-teljes pályára nem bírja. A hidászkar parancsnoka másfelől nem örömet nézte a jeles hadi s vele együtt induló még három ifju bajtársa kilépését, s azt minden kité-hető módon gátolni törekedett. Közel volt

oceaón. S mikor 1815-ik év nyarán az alig 15 éves hidász hadi az elhaladó sajka fedélzetéről bucsuját integette, a partról könyvelt szemekkel utána néző szülők nem gondoltak arra, hogy a Maros hajjai a Tiszából a Dunába s onnan a tengerbe ömlenek. Negyvenöt évvel ezelőtt a tenger igen

hető módon gátolni törekedett. Közel volt